

A MULTIMÉDIA TECHNOLÓGIÁK ALAPJAI

Előadásvázlat

Mócsai Tamás

BME Hálózati Rendszerek és Szolgáltatások
Tanszék

2015.

Videó bitsebesség csökkentés alapjai (ismétlés)

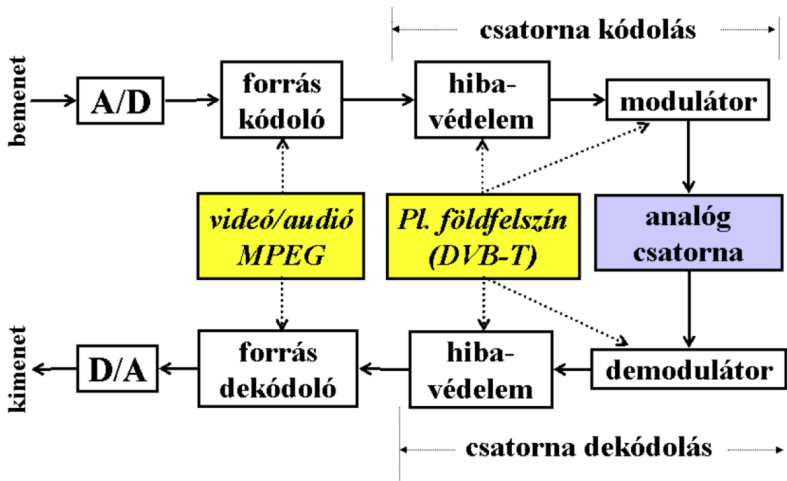
Redundancia típusai

- A természetes mozgókép redundáns (statisztikus redundancia):
  - térben (intra-frame): egy képen belül a szomszédos pixelek,
  - időben (inter-frame): a szomszédos képkockák hasonlóak
- Észlelési redundancia: a videojel a HVS számára kevésbé, vagy nem észlelhető komponenseket is tartalmaz

A HVS tömörítés szempontjából lényeges tulajdonságai

- A világosságjelre (fekete-fehér képtartalom) a látásunk térbeli felbontóképessége 3-5-ször nagyobb mint a színekre
- Álló és lassan változó képtartalomra a felbontásigényünk nagyobb
- Álló és lassan változó képtartalom esetében érzékenyebbek vagyunk a képminőség változásaira
- Hirtelen képváltás vagy gyors mozgás esetén kevésbé zavaró a gyengébb képminőség

Digitális csatorna modell

Csatornakódolás

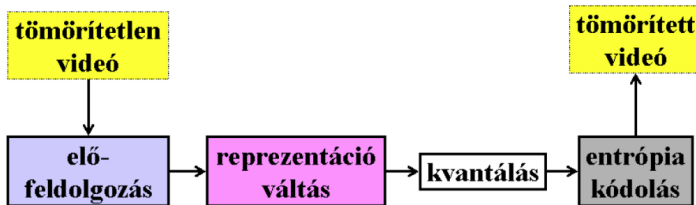
- A csatorna átviteli tulajdonságait véve választunk hibavédelmi algoritmust és modulációs eljárást

Forráskódolás

- Figyelembe vesszük a forrás és a nyelő tulajdonságait: csökkentjük a forrás redundanciáját, a nyelő számára szükséges információt hagyjuk meg, úgy hogy a nyelő (HVS) "ne vegyen észre semmit"
  - Reprezentáció váltás: Az új reprezentációs térben kevesebb redundancia: pl. predikció, transzformációs kódolás, mozgás kompenzáció
  - Irreverzibilis kódolás: Az ábrázolás pontosságának csökkentése, a "lényegtelen" részek eltávolítása: pl: kvantálás, térbeli/időbeli alul-mintavételezés
  - Reverzibilis kódolás: Hatékonyabb kód-hozzárendelés, a statisztikai redundanciát csökkenti: pl: változó szóhosszúságú kódolás (VLC), futamhossz kódolás (RLC)

Video forráskódolás modell

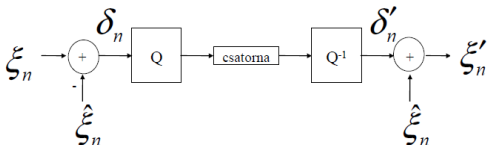
- előszűrés
- formátum konverzió

- predikció
- transzformáció
- részsávós kódolás

- futamhossz kódolás
- változó szóhosszúságú kódolás

Differenciális kvantálás

- ξ_n : kvantálandó forrás
- ξ'_n : kvantált jel
- $\hat{\xi}_n$: forrásminta becslése
- δ_n : differenciális jel
- $\delta'_n = \delta_n + \epsilon_n$: kvantált differenciális jel
- $\xi'_n = \xi_n + \epsilon_n$: kvantálás hatása additív zaj
- Eredő SNR : $SNR_p = \frac{\mathbb{E}[\xi_n^2]}{\mathbb{E}[\epsilon_q^2]}$
- $SNR_p = \frac{\mathbb{E}[\xi_n^2]}{\mathbb{E}[\epsilon_q^2]} = \frac{\mathbb{E}[\xi_n^2]}{\mathbb{E}[\delta_n^2]} \frac{\mathbb{E}[\delta_n^2]}{\mathbb{E}[\epsilon_q^2]}$
- **Predikciós nyereség:**
 $G_p = \frac{\mathbb{E}[\xi_n^2]}{\mathbb{E}[\delta_n^2]}$
- Optimális kvantáló SNR:
 $SNR_q = \frac{\mathbb{E}[\delta_n^2]}{\mathbb{E}[\epsilon_q^2]}$
- $SNR_p = G_p SNR_q$

Lineáris predikció (1D jelre)

- Cél a differenciális jel δ_n teljesítményének minimalizálása
- $\min : \mathbb{E}[|\xi_n - \hat{\xi}_n|^2]$ (várható érték négyzet (LMS) értelemben)
- Legyen $\hat{\xi}_n = \mathbf{a}^T \boldsymbol{\xi}_{n-1}$
- ahol $\mathbf{a} = [a_1, \dots, a_N]$ és $\boldsymbol{\xi}_{n-1} = [\xi_{n-1}, \dots, \xi_{N-1}]$
- $\mathbb{E}[|\xi_n - \hat{\xi}_n|^2] = \mathbb{E}[\xi_n^2 - 2\xi_n \mathbf{a}^T \boldsymbol{\xi}_{n-1} + \mathbf{a}^T \boldsymbol{\xi}_{n-1} \boldsymbol{\xi}_{n-1} \mathbf{a}]$
- Használjuk fel, hogy a forrás autokorrelációja:
 $r_\xi(m) = \mathbb{E}[\xi_n \xi_{n-m}]$

$$\begin{aligned}
 \mathbb{E}[|\xi_n - \hat{\xi}_n|^2] &= \\
 &= \mathbb{E}[\xi_n^2 - 2\xi_n \mathbf{a}^T \boldsymbol{\xi}_{n-1} + \mathbf{a}^T \boldsymbol{\xi}_{n-1} \boldsymbol{\xi}_{n-1} \mathbf{a}] = \\
 &= r_\xi(0) - 2\mathbf{a}^T \begin{bmatrix} r_\xi(1) \\ r_\xi(2) \\ \vdots \\ r_\xi(N) \end{bmatrix} + \mathbf{a}^T \begin{bmatrix} r_\xi(0) & r_\xi(1) & \dots & r_\xi(N-1) \\ r_\xi(1) & r_\xi(0) & \dots & r_\xi(N-2) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ r_\xi(N-1) & r_\xi(N-2) & \dots & r_\xi(0) \end{bmatrix} \mathbf{a}
 \end{aligned}$$

$$\mathbf{r} = \begin{bmatrix} r_{\xi}(1) \\ r_{\xi}(2) \\ \vdots \\ r_{\xi}(N) \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{R} = \begin{bmatrix} r_{\xi}(0) & r_{\xi}(1) & \dots & r_{\xi}(N-1) \\ r_{\xi}(1) & r_{\xi}(0) & \dots & r_{\xi}(N-2) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ r_{\xi}(N-1) & r_{\xi}(N-2) & \dots & r_{\xi}(0) \end{bmatrix}$$

$$\min : \mathbb{E}[|\xi_n - \hat{\xi}_n|^2] = r_{\xi}(0) - 2\mathbf{a}^T \mathbf{r} + \mathbf{a}^T \mathbf{R} \mathbf{a}$$

$$\frac{\partial \mathbb{E}[|\xi_n - \hat{\xi}_n|^2]}{\partial \mathbf{a}} = -2\mathbf{r} + 2\mathbf{R}\mathbf{a} = 0$$

$$\mathbf{a} = \mathbf{R}^{-1} \mathbf{r}$$

Maximálisan elérhető predikciós nyereség

Adott N esetén

$$\max(G_p) = \frac{r_\xi(0)}{r_\xi(0) - \mathbf{r}^T \mathbf{R} \mathbf{r}}$$

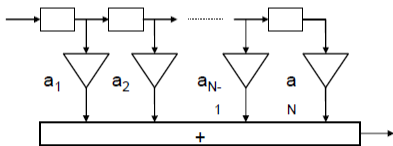
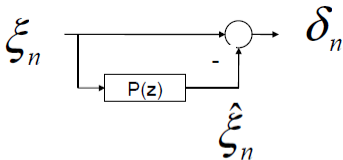
ha $N \rightarrow \infty$:

$$\lim_{N \rightarrow \infty} G_p = \frac{1}{\gamma_\xi}$$

Spektrális laposság: $\gamma_\xi = \frac{\sqrt[N]{\prod_{k=0}^{N-1} S(k)}}{\frac{1}{N} \sum_{k=0}^{N-1} S(k)} \leq 1$,

ahol $S(k)$ a ξ jel teljesítménysűrűség spektruma.

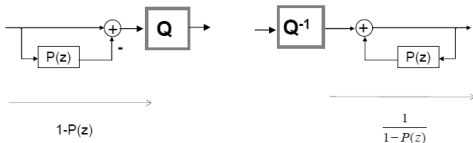
A lineáris prediktor egy FIR szűrő

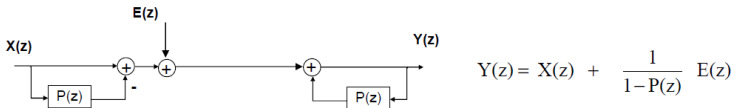
$$P(z) = \sum_{i=1}^N a_i z^{-i}$$

Előrecsatolt differencia képzés

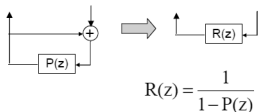
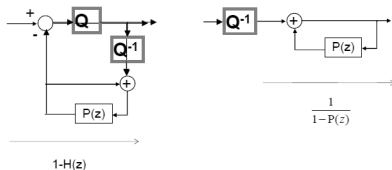
Kvantálás hatása, mint additív zaj

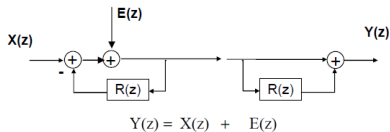

Hátracsatolt differencia képzés

Kvantáló a hurkon belül

Kvantálás hatása, mint additív zaj

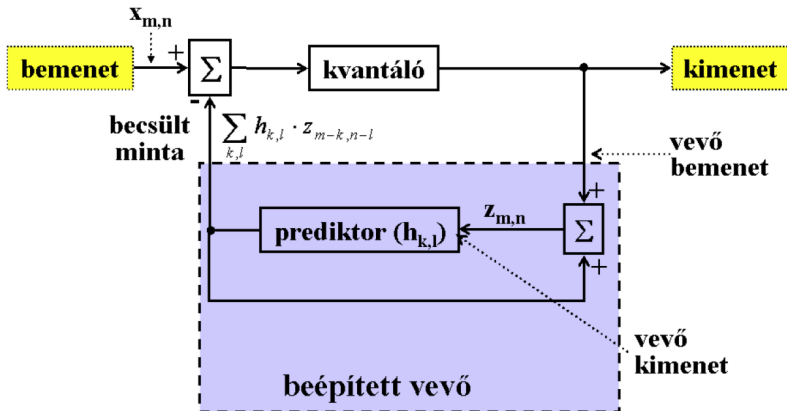

Prediktív kódolás képtartalomra

- Alkalmazható egy adott kép pixeljei között (térbeli predikció), illetve az egymást követő képek között (időbeli predikció)
- Az $x_{m,n}$ minta közvetlen kódolása helyett egy szomszédos (általában szintén becsült) mintához képesti különbséget kódoljuk
- A becsült mintát az $x_{m,n}$ minta környezetében lévő minták lineáris kombinációjaként állítjuk elő
- A vevő oldalon csak a különbségi minták (és a lin. komb. együtthatók) állnak rendelkezésre
- A kvantálási hiba terjedése akkumulálódásának elkerülése érdekében a kódoló tartalmazza az idealizált vevő oldali dekódert is
- A becslést az inverz kvantált (dekódolt) minták alapján végezzük

Prediktív kódoló blokkvázlata

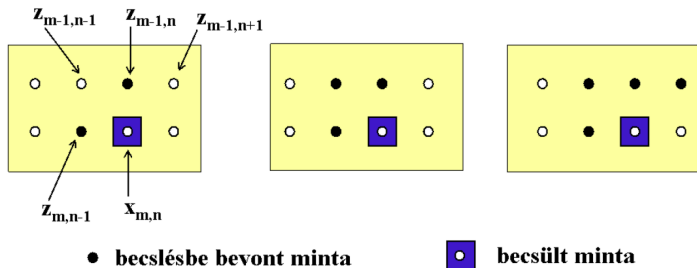

Optimális együtthatók

- Az optimális együtthatók kiszámítása a hiba négyzetes várhatóérékének (Mean Square Error - MSE) minimalizálásával történik (elméletben)

A leggyakoribb fix együtthatós, térbeli (2D) predikciós típusok

Transzformációs kódolás I.

- A természetes képek pixelei közötti korreláció jelentős
- A transzformációs kódolás általában blokkalapú: egy $N \times N$ -es blokkon hajtjuk végre
- Célunk a jel reprezentálása egy alkalmasan megválasztott koordináta rendszerben, melyben a redundancia kisebb, így hatékonyabban ábrázolható
- A transzformáció lineáris algebrai művelet: A minták nem átlapolódó $N \times N$ -es blokkjait a transzformáció mátrixával szorozzuk
- A transzformáció után kapott együtthatók közötti korreláció általában kisebb mint az eredeti minták között
- A kódolás további lépései a transzformált tartományban történnek

1D transzformáció

- Bemenő jelvektor: $\mathbf{x} = [x(0) \ x(1) \ \dots \ x(N-1)]^T$
- Kimenő jelvektor (koefficiens vektor):
 $\mathbf{y} = [y(0) \ y(1) \ \dots \ y(N-1)]^T$
- A jelvektor és koefficiens vektor kapcsolata:
  - $\mathbf{y} = \mathbf{A}\mathbf{x}$, ahol $\mathbf{A}$ a transzformáció mátrixa, és
  - $\mathbf{x} = \mathbf{B}\mathbf{y}$, ahol $\mathbf{B}$ az inverz transzformáció mátrixa
- Ha a transzformáció mátrixa unitér ($\mathbf{A}^H \mathbf{A} = \mathbf{A} \mathbf{A}^H = \mathbf{E}$), akkor $\mathbf{B} = \mathbf{A}^{-1} = \mathbf{A}^H$
- Ha a transzformáció mátrixa ortogonális (ekkor elemei valósak), akkor $\mathbf{A}^T \mathbf{A} = \mathbf{A} \mathbf{A}^T = \mathbf{E}$, akkor $\mathbf{B} = \mathbf{A}^{-1} = \mathbf{A}^T$: az $\mathbf{A}$ mátrix sorvektorai ortonormált bázisrendszert feszítenek ki, ez a transzformáció bázisa
- A képtömörítésben alkalmazott transzformációs kódolások unitér, illetve ortogonális transzformációkat alkalmaznak

1D transzformáció

- Unitér transzformáció esetén az inverz transzformáció felírható a

$$\mathbf{x} = \sum_{k=0}^{N-1} y(k) \mathbf{a}_k^*$$

alakban, ahol $\mathbf{a}_k^*$ az $\mathbf{A}^H$ mátrix oszlopai, és ezek a transzformáció **bázisvektorai**.

- Ortogonális transzformáció esetében, hasonlóan,

$$\mathbf{x} = \sum_{k=0}^{N-1} y(k) \mathbf{a}_k$$

alakban, ahol $\mathbf{a}_k$ az $\mathbf{A}^T$ mátrix oszlopai.

- Az inverz transzformáció tehát nem más, mint $\mathbf{x}$ jelvektor $\mathbf{a}_k^*$ (vagy $\mathbf{a}_k$) bázisvektorok szerinti sorfejtése, $y(k)$ együtthatókkal.

2D tanszformáció

- A bemenő 2D mintasorozat $N \times N$ -es blokkjait egy hipermátrix-al tanszformáljuk:

$$\mathbf{Y} = Y[k, l] = \sum_{m=0}^{N-1} \sum_{n=0}^{N-1} x[m, n] A(k, m; l, n)$$

a tanszformáció kifejezése, és

$$\mathbf{X} = x[m, n] = \sum_{k=0}^{N-1} \sum_{l=0}^{N-1} Y[k, l] A^T(k, m; l, n)$$

az inverz tanszformáció kifejezése ortogonális tanszformáció esetén

2D szeperábilis transzformáció

- Ha a transzformáció hipermátrixa $A(k, m; l, n)$ felírható $A(k, m; l, n) = A_1(k, m) A_2(l, n)$ alakban, akkor a 2D transzformáció szeperábilis - a kép oszlopain elvégzett 1D transzformáció, majd a transzformált kép sorain elvégzett 1D transzformáció egymásutánjaként elvégezhető
- Ha $A(k, m; l, n)$ unitér/ortogonális, akkor $A_1(k, m)$ és $A_2(l, n)$ is unitér/ortogonális, és a gyakorlatban alkalmazott transzformációk esetében $\mathbf{A}_2 = \mathbf{A}_1^T$
  - Ekkor $\mathbf{Y} = \mathbf{A}\mathbf{X}\mathbf{A}^T$, illetve
  - $\mathbf{X} = \mathbf{A}^T\mathbf{Y}\mathbf{A}$, ha a transzformáció ortogonális.

Tulajdonságok

- Unitér/ortogonális transzformációk esetén teljesül a Parseval (energiamegmaradás) tétele:
- $$\sum_{m=0}^{N-1} \sum_{n=0}^{N-1} |x[m, n]|^2 = \sum_{k=0}^{N-1} \sum_{l=0}^{N-1} |y[k, l]|^2$$
  - Jelöljük $\mathbf{E}_y = \mathbf{Y} - \hat{\mathbf{Y}}$ -nal a transzformációs tartományban elkövetett (pl. kvantálási) hibákat
  - Jelöljük $\mathbf{E}_x = \mathbf{X} - \hat{\mathbf{X}}$ -nal a visszaállítás utáni hibákat az eredeti képhez képest
- A Parseval-tétel, és a transzformáció linearitása miatt ($\mathbf{E}_y = \mathbf{A}\mathbf{E}_x\mathbf{A}^T$), $\|\mathbf{E}_x\|^2 = \|\mathbf{E}_y\|^2$, vagyis ha a transzformációs tartományban minimalizáljuk a reprezentációs hiba-energiát (MSE), akkor az eredeti jeltartományban is minimális hibaenergiát (MSE) kapunk

Transzformációs típusok

- Ha az együtthatók közötti korreláció a transzformált tartományban nulla, akkor a transzformáció optimális
- Ez akkor teljesül, ha a jelet az autokorrelációs mátrixának sajátvektorai által kifeszített térbe transzformáljuk
- Ebben az esetben a transzformáció bázisa jelfüggető
- A gyakorlatban a fix bázisú transzformációkat alkalmazzuk
- Ezek szuboptimálisak, de a valós idejű jelfeldolgozáshoz alkalmasabbak
- Az optimális transzformáció a KLT (Karhunen-Love)

Nem-harmonikus bázisfüggvényű

- DWHT
- DHT
- DST
- ...

Harmonikus bázisfüggvényű

- DFT
- DCT
- DST
- Wavelet

Nem-harmonikus bázisfüggvényű

- Valós, ortogonális transzformáció
- 2×2 -es transzformációs mátrixa:

$$\mathbf{H}_{2 \times 2} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}$$

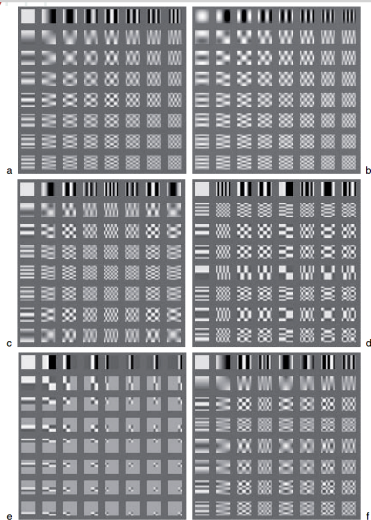
- Nagyobb blokkméretre $\mathbf{H}$ rekurzívan számolható:

$$\mathbf{H}_{2N \times 2N} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} \mathbf{H}_{N \times N} & \mathbf{H}_{N \times N} \\ \mathbf{H}_{N \times N} & -\mathbf{H}_{N \times N} \end{bmatrix}$$

- Az 2D transzformáció kifejezése
  - $\mathbf{y} = \mathbf{H}\mathbf{x}\mathbf{H}^T$ és
  - $\mathbf{x} = \mathbf{H}^T\mathbf{y}\mathbf{H}$

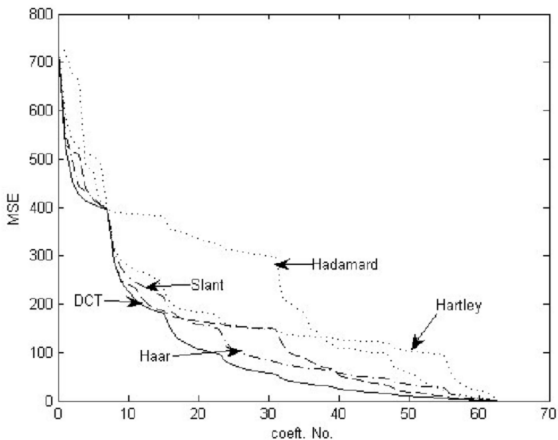

2D transzformációs bázisképek

ahol a: DCT, b: DST, c: Hartley, d: Hadamard, e: Haar, és f: Slant transzformációk bázisképei

MSE a transzformáció típusának függvényében

Camerman ábra

Optimális transzformáció

- Legyen az $\mathbf{x}$ véletlen vektor, és $\mathbf{x}$ transzformáltja $\mathbf{y} = \mathbf{T}^H \mathbf{x}$
- $\mathbf{x}$ kovariancia mátrixa
$$\mathbf{C}_x = E[(\mathbf{x} - E[\mathbf{x}])(\mathbf{x} - E[\mathbf{x}])^H] = E[\mathbf{x}\mathbf{x}^H] - E[\mathbf{x}]E[\mathbf{x}^H]$$
- $\mathbf{C}_x = \mathbf{C}_x^H$, vagyis hermitikus mátrix (valós elemek esetén szimmetrikus)
- $\mathbf{C}_x$ diagonális, akkor és csak akkor, ha $\mathbf{x}$ elemei korrelálatlanok
- Célunk egy olyan transzformáció keresése, mely $\mathbf{C}_x$ -t diagonális mátrixba viszi át (Legyen $\mathbf{C}_y = \mathbf{D}$)

Optimális transzformáció

- Vagyis $\mathbf{C}_y = \mathbf{T}^H \mathbf{C}_x \mathbf{T}$, ahol $\mathbf{C}_y$ diagonális.
- Mivel $\mathbf{C}_x$ hermitikus/szimmetrikus, létezik spektrálfelbontása, mely $\mathbf{C}_x = \mathbf{U} \mathbf{D} \mathbf{V}^H$, és $\mathbf{U} = \mathbf{V}$, tehát $\mathbf{C}_x = \mathbf{U} \mathbf{D} \mathbf{U}^H$
- Ha a transzformáció $\mathbf{T}$ mátrixának $\mathbf{U}$ -t választjuk,
$$\mathbf{C}_y = \mathbf{T}^H \mathbf{C}_x \mathbf{T} = \mathbf{U}^H \mathbf{U} \mathbf{D} \mathbf{U} \mathbf{U}^H \mathbf{U} = \mathbf{D}$$
- A sajátvektorok, illetve sajátértékek rendezését a sajátértékek csökkenő sorrendje szerint végezzük (legszignifikánsabb-legkevésbé szignifikáns):
 $\sigma_1^2 > \sigma_2^2 > \dots > \sigma_N^2$, ahol σ_i^2 sajátérték az y_i varianciája.

Rekonstrukció hibája

- Legyen $\mathbf{x} = \hat{\mathbf{x}} + \mathbf{e} = \sum_{i=1}^M y_i \mathbf{u}_i + \sum_{j=M+1}^N y_j \mathbf{u}_j$
- Vagyis $\mathbf{x}$ $\hat{\mathbf{x}}$ -el jelölt közelítésében csak az első M sajátvektort vesszük figyelembe.
- Ekkor $E [\|\mathbf{e}\|^2] = E [\|\mathbf{x} - \hat{\mathbf{x}}\|^2] = E [\|\mathbf{y} - \hat{\mathbf{y}}\|^2] = \sum_{j=M+1}^N \sigma_j^2$
- Vagyis a rekonstrukció hibája (MSE értelemben) pont azon sajátértékek összege, melyekhez tartozó sajátvektorokat nem vettük figyelembe az inverz transzformációnál (sorfejtés)

Elméleti 2D KLT:

- $\mathbf{X} = x[m, n]$ egy 2D véletlen mátrix.
- Célunk $\mathbf{X}$ felírása unitér/ortogonális bázismátrixok segítségével $\mathbf{X} = \sum_{k=0}^{M-1} \sum_{l=0}^{N-1} Y(k, l) \mathbf{U}_{k,l}$, vagy
- másik jelöléssel $x[m, n] = \sum_{k=0}^{M-1} \sum_{l=0}^{N-1} Y(k, l) u_{k,l}[m, n]$.
- Az $\mathbf{U}_{k,l}$ mátrixok, hasonlóan az 1D esethez, sajátmátrixai a $C_x(m_1, n_1, m_2, n_2)$ 4 dimenziós kovariancia hipermátrixnak.

2D KLT gyakorlati megvalósítása II.

1D-2D

- Ha $\mathbf{X} = x[m, n]$ egy $M \times N$ -es mátrix, akkor $\mathbf{X}$ soraiból sor-folytonosan képzett (vagy $\mathbf{X}$ oszlopaiból oszlop-folytonosan képzett) $M \times N$ -es 1D vektoron az 1D KLT végrehajtható

Szeeparábilis 2D

- Ha feltételezzük, hogy $\mathbf{X}$ egyes sorainak kovariancia mátrixa azonos, valamint $\mathbf{X}$ egyes oszlopainak kovariancia mátrixa azonos, akkor ezekre a $\mathbf{K}_r$ illetve $\mathbf{K}_c$ jelölést bevezetve
  - $\mathbf{K}_r = \mathbf{U}_r \mathbf{D}_r \mathbf{U}_r^H$, illetve
  - $\mathbf{K}_c = \mathbf{U}_c \mathbf{D}_c \mathbf{U}_c^H$ felhasználásával
  - a 2D transzformáció szeeparálható $\mathbf{Y} = \mathbf{U}_c^H \mathbf{X} \mathbf{U}_r$, illetve
  - az inverz transzformáció $\mathbf{X} = \mathbf{U}_c \mathbf{Y} \mathbf{U}_r^H$

2D KLT gyakorlati megvalósítása II.

$\mathbf{K}_r$ és $\mathbf{K}_c$ közelítése

- $\hat{\mathbf{K}}_r = \frac{1}{M-1}(\mathbf{X} - \bar{\mathbf{X}})^T(\mathbf{X} - \bar{\mathbf{X}})$
- $\hat{\mathbf{K}}_c = \frac{1}{N-1}(\mathbf{X} - \bar{\mathbf{X}})(\mathbf{X} - \bar{\mathbf{X}})^T,$
- ahol $\bar{\mathbf{X}} = \bar{x}[m, n] = \frac{1}{M} \frac{1}{N} \sum_{i=0}^{M-1} \sum_{j=0}^{N-1} x[m, n]$, a $\mathbf{X}$ mátrix átlagértéke
- Megjegyzés: belátható, hogy a fenti közelítések felhasználásával elvégzett szeparábilis 2D KLT (inverz)transzformáció ekvivalens a $\mathbf{X} - \bar{\mathbf{X}}$ mátrix SVD felbontásával.

Az unitér/ortogonális transzformációs kódolásokról általában

- A transzformáció önmagában véve veszteségmentes
- Az oda- és vissza-transzformáció elméletben az eredeti jelet adja vissza (a numerikus hibáktól eltekintve)
- A transzformált tartományban a jelenergia nagy részéhez csak néhány koeficiens járul hozzá
- A transzformáció hatékonyságát az jellemzi, hogy a koeficiensok közül hány jelentős
- Ha az inverz transzformációt csak a jelentős együtthatókkal végezzük el, a kapott blokk általában eltér az eredetitől, de az eltérés nem számottevő

Előnyei

- A természetes képeket majdnem teljesen dekorrelálja
- Közel optimális
- A jelenergia nagy részét néhány kisfrekvenciás koefficiens hordozza
- Valós együtthatókat eredményez
- Számítástechnikailag hatékony algoritmusokkal számolható

1D DCT és IDCT

- DCT

$$X(k) = \sqrt{\frac{2}{N}} \alpha(k) \sum_{n=0}^{N-1} x(n) \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(n + \frac{1}{2} \right) k \right] \quad k = 0, \dots, N-1$$

- IDCT

$$x(n) = \sqrt{\frac{2}{N}} \sum_{k=0}^{N-1} \alpha(k) X(k) \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(n + \frac{1}{2} \right) k \right] \quad n = 0, \dots, N-1$$

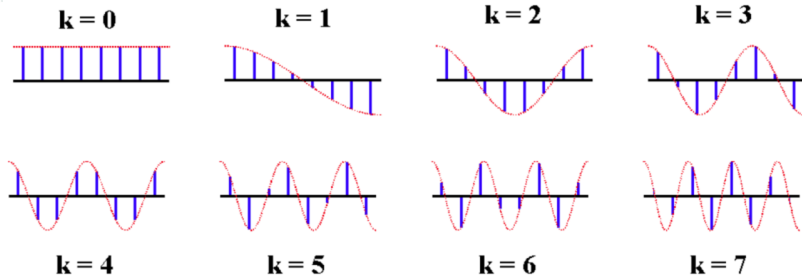
- ahol

$$\alpha(k) = \begin{cases} \frac{1}{\sqrt{2}} & \text{ha } k \equiv 0 \\ 1 & \text{ha } k \neq 0. \end{cases}$$

Elnevezések

- DC koefficiens: $X(0)$
- AC koefficiensek $X(1), \dots, X(N - 1)$
- A k . bázisvektor: $\sqrt{\frac{2}{N}} \alpha(k) \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(n + \frac{1}{2} \right) k \right] \quad n = 0, \dots, N - 1$

$N = 8$ esetén a DCT bázisvektorok

- A bemenő jelvektort különböző harmonikus frekvenciájú elemi komponensek súlyozott összegeként (lin. komb.) állítjuk elő
- A súlytényezők a DCT együtthatók
- Ha a bemeneti vektoron belül a jel "lassan" változik, akkor a DC, illetve a kisfrekvenciás AC komponensek dominálnak

- 2D DCT

$$X(k, l) = \frac{2}{N} \alpha(k)\alpha(l) \sum_{n=0}^{N-1} \sum_{m=0}^{N-1} x(n, m) \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(m + \frac{1}{2} \right) k \right] \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(n + \frac{1}{2} \right) l \right] \quad k = 0, \dots, N - 1$$

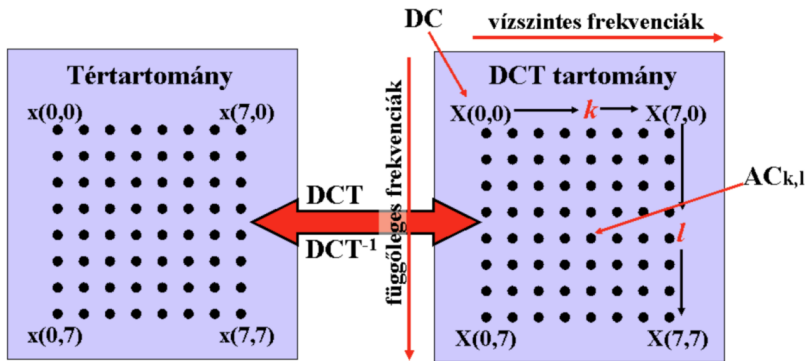
- 2D IDCT

$$x(m, n) = \frac{2}{N} \sum_{k=0}^{N-1} \sum_{l=0}^{N-1} \alpha(k)\alpha(l) X(k, l) \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(m + \frac{1}{2} \right) k \right] \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(n + \frac{1}{2} \right) l \right] \quad k = 0, \dots, N - 1$$

- ahol

$$\alpha(k), \alpha(l) = \begin{cases} \frac{1}{\sqrt{2}} & \text{ha } k, l \equiv 0 \\ 1 & \text{ha } k, l \neq 0. \end{cases}$$

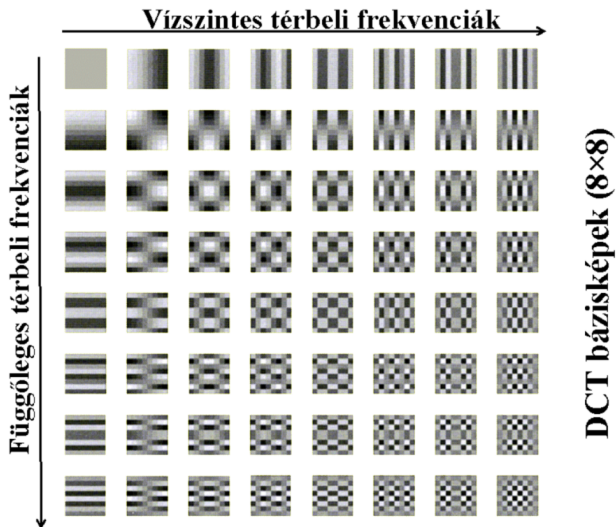
2D DCT illusztráció I.

2D DCT illusztráció II.

2D DCT illusztráció III.

8 × 8-as pixel mátrix

83	87	92	90	89	91	47	95
98	81	77	96	71	44	58	49
27	43	65	40	64	99	61	55
83	21	45	51	59	80	48	63
87	94	56	62	41	74	75	57
98	82	68	79	54	46	52	60
72	42	70	84	69	50	97	67
76	53	85	88	73	66	78	86

DCT

8 × 8-as koefficiens mátrix

248	18	-12	2	3	-7	0	0
10	9	8	1	-4	1	0	0
-6	2	1	0	2	4	2	-1
2	1	-1	1	-3	0	2	0
0	0	0	1	2	0	0	-1
1	-2	1	0	1	-2	3	0
0	0	0	-1	1	2	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0

1D DCT számítása DFT-ből

1D DCT és DFT

- 1D DCT számítható az N hosszúságú $\mathbf{x} = x[n] \quad n = 0 \dots N - 1$ mintavektor szimmetrikus $2N$ hosszú kiterjesztésének DFT-jéből, ahol
- a szimmetrikus kiterjesztés $\bar{x}[p] = x[p]$, ha $p < N$, és $\bar{x}[q] = x[2N - 1 - q]$, ha $q > N$
- Ha $Y(k)$ jelöli az $\mathbf{x} = x[n]$ DCT együtthatóit,
- akkor $Y(k) = \Re \{ W F(k) \}$, ahol $F(k) \quad k = 0 \dots N - 1$ a $2N$ hosszúságú kiterjesztett mintavektor első N DFT együtthatója, és
- W egy jelfüggetlen skálatényező.

2D DCT számítása

- Ha $\mathbf{A} = A[k, m] = \sqrt{\frac{2}{N}} \alpha(k) \cos \left[\frac{\pi}{N} \left(m + \frac{1}{2} \right) k \right]$ az 1D transzformáció mátrixa, és
- $\mathbf{X} = x[m, n]$ a 2D kép mátrix, akkor $\mathbf{Y}_c = \mathbf{A}\mathbf{X}$, majd $\mathbf{Y}_{c,r} = \mathbf{A}\mathbf{Y}_c^T$, akkor
- $\mathbf{Y}_{c,r} = \mathbf{A}(\mathbf{X}\mathbf{A})^T = \mathbf{A}\mathbf{X}^T\mathbf{A}^T$, amiből az eredeti kép DCT-je:
- $\mathbf{Y}_{k,l} = \mathbf{Y}_{c,r}^T$

Kvantáló mátrix

- A kvantálás blokkonként ún. kvantáló mátrixszal történik
- $X^*(k, l) = \frac{X(k, l)}{W(k, l)}$, ahol $W(k, l)$ jelenti a (k, l) együtthatóhoz tartozó kvantálási lépcsőt
- A kvantáló mátrix elemeinek megválasztása alapvetően a HVS tulajdonságainak megfelelően történik
- Maradék elhagyása

Kvantálás a HVS tulajdonságai alapján

- A HVS az apró részletekre (nagyfrekvenciás komponensek) kevésbé érzékeny
- A HVS szempontjából fontos együtthatókat (DC, néhány kisfrekvenciás AC) finomabban, a kevésbé fontos AC együtthatókat durvábban kvantáljuk
- Egy tipikus kvantáló mátrix pl. a következő

$$W(k,l) = \begin{bmatrix} 8 & 16 & 19 & 22 & 26 & 27 & 29 & 34 \\ 16 & 16 & 22 & 24 & 27 & 29 & 34 & 37 \\ 19 & 22 & 26 & 27 & 29 & 34 & 34 & 38 \\ 22 & 22 & 26 & 27 & 29 & 34 & 37 & 40 \\ 22 & 26 & 27 & 29 & 32 & 35 & 40 & 48 \\ 26 & 27 & 29 & 32 & 35 & 40 & 48 & 58 \\ 26 & 27 & 29 & 34 & 38 & 46 & 56 & 69 \\ 27 & 29 & 35 & 38 & 46 & 56 & 69 & 83 \end{bmatrix}$$

- A bitsebesség pl. a $W(k,l)$ konstanssal való szorzásával állítható
- A kvantáláson túlmenően a DC komponensek általában a szomszédos blokkhoz képest differenciálisan kódoltak (JPEG és MPEG)

DCT együtthatók kvantálása illusztráció I.

DCT koeficienssek

$$\begin{bmatrix} 284 & 18 & -12 & 2 & 3 & -7 & 0 & 0 \\ 10 & 9 & 8 & 1 & -4 & 1 & 0 & 0 \\ -6 & 2 & 1 & 0 & 2 & 4 & 2 & -1 \\ 2 & 1 & -1 & 1 & -3 & 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 2 & 0 & 0 & -1 \\ 1 & -2 & 1 & 0 & 1 & -2 & 3 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & -1 & 1 & 2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Kvantáló mátrix (W(k,l))

$$\begin{bmatrix} 8 & 16 & 19 & 22 & 26 & 27 & 29 & 34 \\ 16 & 16 & 22 & 24 & 27 & 29 & 34 & 37 \\ 19 & 22 & 26 & 27 & 29 & 34 & 34 & 38 \\ 22 & 22 & 26 & 27 & 29 & 34 & 37 & 40 \\ 22 & 26 & 27 & 29 & 32 & 35 & 40 & 48 \\ 26 & 27 & 29 & 32 & 35 & 40 & 48 & 58 \\ 26 & 27 & 29 & 34 & 38 & 46 & 56 & 69 \\ 27 & 29 & 35 & 38 & 46 & 56 & 69 & 83 \end{bmatrix}$$

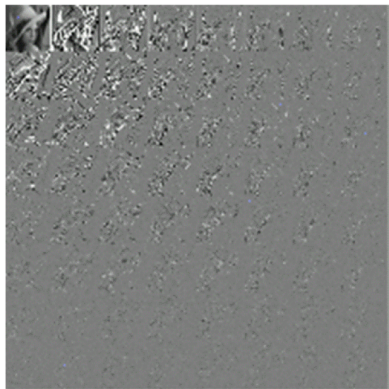
/

Kvantálás után

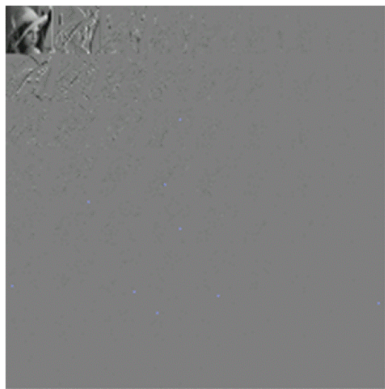
=

$$\begin{bmatrix} 35 & 1 & -1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

DCT együtthatók kvantálása illusztráció II.

DCT felbontás
eredeti DCT együtthatók

DCT felbontás
újrakvantált DCT együtthatók

- Kvantálás után az együtthatók nagy része zérussá válik
- Csak a nullától különböző együtthatókat kell tárolni/továbbítani, viszont ezek pozícióját ismerni kell
- Cikk-cakk kódolás: növekvő frekvenciák szerinti rendezés

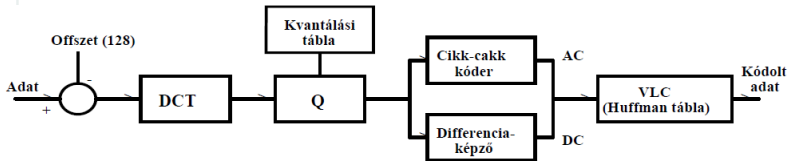
Cikk-cakk kódolás

- Frekvencia szerint növekvő sorrendbe rendezzük az együtthatókat
- A DC együtthatót külön kezeljük
- A DC együtthatót általában veszteségmentesen, differenciálisan kódoljuk az előző blokk DC együtthatójával, mivel a szomszédos blokkok DC együtthatója hasonló
- Az AC együtthatók cikk-cakk rendezése miatt több nulla kerül egymás után
- A nullákra futamhossz kódot alkalmazunk
- (Zérusok száma, értékes amplitúdó) párokat (run,level) képzünk a cikk-cakk sorrend alapján
- A blokk végét EOB szimbólum zárja

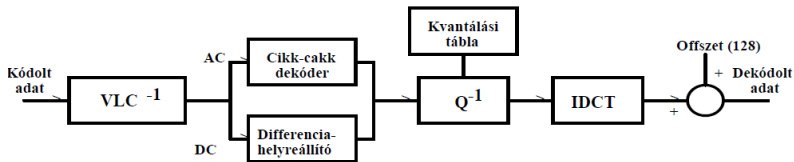

JPEG kódoló/dekódoló vázlata

DCT alapú szekvenciális JPEG kódér

DCT alapú szekvenciális JPEG dekódér

- képméret maximum 65535 x 65535,
- komponensek száma maximum 255,
- a színmérő-rendszer nem specifikált.
- a kóder és dekóder szimmetrikus felépítése,
- képminőség - sebesség (bpp) kompromisszum
- 4-féle üzemmód:
  - **DCT alapú szekvenciális kódolás,**
  - **DCT alapú progresszív kódolás,**
  - veszteségmentes DPCM alapú kódolás,
  - hierarchikus kódolás (DCT, DPCM).

DCT alapú JPEG kódolás lépései

- A kép 8x8-as, egymással át nem lapolódnó blokkjainak transzformációja DCT-vel.
- Az együtthatók kvantálása blokkonként egy felhasználó által definiált súlyozó mátrix és egy kvantálási tényező segítségével.
- Maximum 4 súlyozó mátrix használható egyszerre (pl. komponensenként más és más).
- A DC együttható: az előző blokkhoz képesti különbség kódolása. (1-D veszteségmentes DPCM hurokkal).

DCT alapú JPEG kódolás lépései

- Az AC együtthatók cikk-cakk-ba rendezése, futamhossz kódolt párok 0-ák futási hossza, nem zérus amplitúdó képzése.
- A differenciális DC együtthatók és a futamhossz kódolt párok VLC kódolása.
- A blokk végét EOB jelzi.
- Maximum 2 DC és 2 AC Huffman tábla használható.
- A képkomponensek függetlenül kódoltak.
- A dekóder a bitfolyam fejlécéből nyeri ki azokat az információkat, amelyek a dekódolás vezérléséhez kellenek.
- A dekódolás számítás igénye kicsit kisebb mint a kódolásé.
- A rekonstruált kép minőségét a súlyozó mátrix, a kvantálási tényező és a DCT és IDCT pontossága határozza meg,
- A nem definiált kvantálási és Huffman táblákat (8 bites 8x8 db. koefficiens) a fejlécben kell továbbítani.
- Nincs tényleges sebesség vezérlés.

DCT alapú JPEG kódolás lépései

- Az alapértelmezett (fix) kvantálási és Huffman táblákat használva a kóder és dekóder szimmetrikus a műveletigényt tekintve.
- A DC differenciák osztályozása amplitúdó szerint, osztály, amplitúdó párok képzése.
- Az osztály Huffman kódolása + az amplitúdó változó hosszúságú egészként való kódolása (VLI).
- Az osztály megadja a VLI bitszámát.
- A koefficiens osztályba sorolása és azon belüli érték meghatározása.
- VLI képzés: pozitív számoknál a szükséges bitszámon előjel nélküli bináris ábrázolása, negatív számoknál ennek az 1-es komplemente.

JPEG VLI tábla, példa

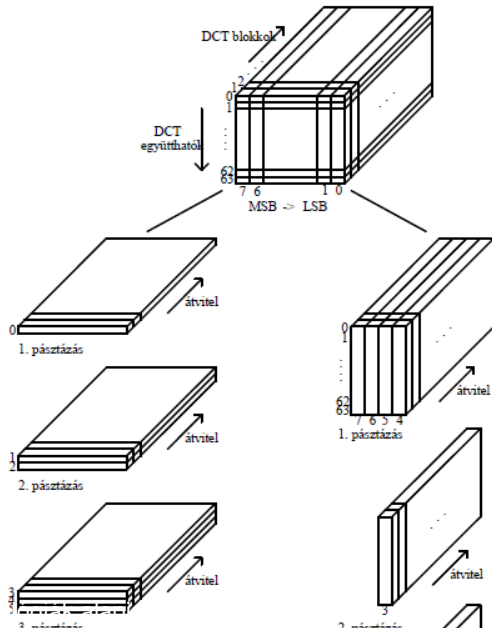
Osztály	Amplitúdó	VLI
1	-1, 1	0, 1
2	-3, -2, 2, 3	00, 01, 10, 11
3	-7...-4, 4...7	000...011, 100...111
4	-15...-8, 8...15	0000..0111, 1000..1111
5	-31...-16, 16...31	.....
6	-63...-32, 32...63	.....
7	-127...-64, 64...127	.....
8	-255...-128, 128...255	.....
9	-511...-256, 256...511	.....
10	-1023...-511, 511...1023	.....
11	-2047...-1024, 1024...2047	0000000000...0111111111 1000000000...1111111111

Progresszív JPEG

- A kép átvitele több lépcsőben történik (durvától a legfinomabb részletekig)
- Különböző minőségi szintű hozzáférést biztosít a réteges kódolással (alapréteg + javítórétegek)
- Két fajta eljárás:
  - Spektrális kiválasztás: A cikk-cakkba rendezett DCT együtthatók sávokra osztása. Az első sáv mindig csak a DC komponenst tartalmazza. Az egyes sávokat a kezdő és záró cikk-cakk pozícióval azonosítják. A sávok a teljes képre vonatkozóan egymás után tárolódnak a bitfolyamban.
  - Szukcesszív approximáció: A DCT együtthatók bitsíkonkénti csoportosítása. Az első csoport az együtthatókat csökkentett precizitással tartalmazza (pl. az első 3 legértékesebb bit). A további csoportok a mintafelbontást javítják. Az egyes csoportokat a kezdő és záró bitpozíciójukkal azonosítják

MPEG szabványok

- A szabványok nem specifikálja a kódert (kódolási algoritmusokat) sem a videó, sem az audio részben! Csak a kódolás eszközeinek tárháza, és az azok által létrehozott kimeneti adatfolyam bitszintaxisa specifikált!
- Szintén definiált a szabványos bitszintaxisú adatfolyam dekódolásának módja.
- MPEG-1 (ISO 11172 /1993/): Alacsony bitsebességű multimédiás alkalmazások (Video-CD, CD-I), kb. 1,5 Mb/s VHS képminőség, SIF felbontású kódolt videó.
- MPEG-2 (ISO 13818 /1994-95/): Műsorszórás (Digital Video Broadcasting, DVB), 2-8 Mb/s terjesztési minőség (distribution quality); Stúdiótechnika, 18-50 Mb/s újrafeldolgozási minőség (contribution quality); Digital Versatile Disc (DVD), 3-7 Mb/s (VBR!) jobb mint a PAL minőség; általában ITU-R BT-601 a felbontás mindegyikben. Az MPEG-2 kibővített MPEG-1, a kódolási elv mindkét eljárásban azonos.
- MPEG-4 (ISO/IEC 14496): Alacsony bitsebességű kódolások (kiindulás x 64 kbit/s) szabványának indult (1994), de jelenleg az interaktív multimédia szolgáltatások objektum orientált szabványává vált. *Ezen belül a két legfontosabb rész:*
  - MPEG-4 Part 2: Egyik szabványos változat a H.263, illetve implementációi a DivX, és XVID
  - MPEG-4 Part 10: H.264/AVC

MPEG-1

- DCT alapú mozgáskompenzációt használó hibrid kódolás.
- A kódolás és dekódolás számításigénye különböző, a rendszer tehát aszimmetrikus.
- MPEG videókódolás egyik alapjellemzője a réteges szerkezete.
- A rétegszerkezet 6 egymásba ágyazott egységet tartalmaz, melyekben az alsóbb rétegek általában nem dekódolhatók a felsőbb szintek nélkül.

Mozgásbecslés, mozgáskompenzáció alapú predikció

- A mozgókép soron egymás utáni képkockái erősen korreláltak
- A képváltásokat és a gyors mozgásokat (pl. sport) leszámítva a képtartalom képről-képre viszonylag kevésbé változik
- Mozgásbecslés alapú predikcióval a predikció hatékonysága javítható
- A redundancia csökkentés hatékonysága a mozgás meghatározás pontosságától függ
- A mozgásvektorok pontos meghatározása nehéz és időigényes
- Megfelelően definiált költségfüggvényekkel, kompromisszumokkal keressük a mozgásvektorokat (pl. átlagos abszolút hiba, vagy átlagos négyzetes hiba)
- Offline tömörítés esetén pontosabb mozgásbecslő algoritmusok használhatók

Képek közötti differencia (lassú mozgás)

N. kép

(N+1). kép

N. kép - (N+1). kép

Képek közötti differencia (képvtáltás)

N. kép

(N+1). kép

N. kép - (N+1). kép

Blokk alapú mozgásbecslés I.

- Az $N \times N$ -es blokk alapú transzformációs kódoláshoz illeszkedően blokk alapú mozgásbecslést és predikciót célszerű megvalósítani
- A cél az aktuális kép minden $N \times N$ -es blokkjához egy referenciakép egy-egy $N \times N$ -es területét rendelni, amely a kódolandó blokk prediktora lesz
- A blokkok pixel-koordinátáinak különbsége az adott blokk mozgásvektora
- Az optimális prediktor-blokk kiválasztása szélsőérték keresési feladat, melyben a kódolandó blokk körül kijelölt ablakon belül a referencia kép és a kódolandó blokk illeszkedést maximalizáljuk egy költségfüggvény szerint

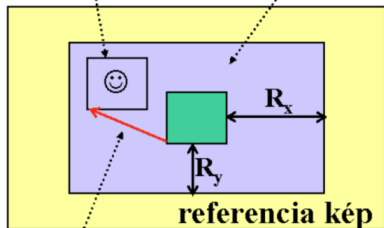
Blokk alapú mozgásbecslés II.

- A mozgásbecslést az Y komponensen végezzük, a kapott mozgásvektorokat a Cr,Cb blokkok mozgásvektorai is lesznek
- Minden nem intra blokkhoz tartozik minimum egy mozgásvektor, a blokkon belüli mozgás azonban nem detektálható (predikciós hibaként jelenik meg)
- A mozgásvektorok is differenciálisan kódoltak, a blokk-raszter sorrendjében a szomszédos MB mozgásvektorához képesti különbséget kódolják (hatékony, mert a szomszédos makroblokkok valószínűleg hasonlóan mozognak)
- A mozgásvektorok meghatározása 1, 1/4 ill. 1/8 pixel pontossággal történhet, a kódoló típusától függően. Tört-pixeles pontosság esetén a kép pixeleihez tartozó minták interpolálásával számolják ki a pixelek közötti mintákat, és ez az interpolált kép a mozgáskeresés, illetve a predikció alapja.

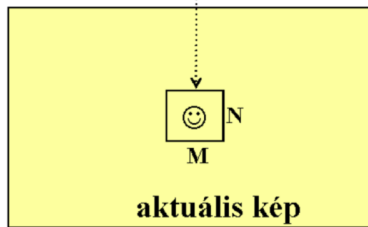
Blokk alapú mozgásbecslés III.

legjobb illeszkedés   keresési ablak

mozgásvektor

kódolandó blokk

Keresési eljárások

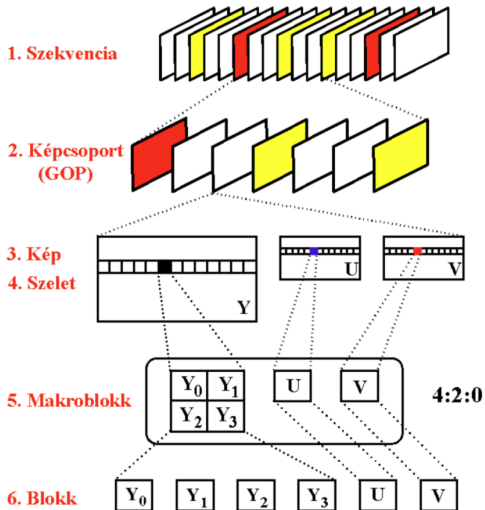
- Teljes/kimerítő keresés: pontos, de nagyon időigényes
- Pixel-rekurzív keresés: előzetes becslés pl. előző kép, szomszédos MB-k alapján, az előzetes becslés finomítása a mozgásvektor koordinátájának környezetében
- Logaritmikus keresés: Durvább, majd finomabb léptékű keresés a referencia illetve az adott kódolandó kép durvább majd finomabb felbontású változatain. Minden finomítás után pixel rekurzív keresés a korábbi durvább felbontású mozgásvektor eredmény környezetében

MPEG rétegszerkezet

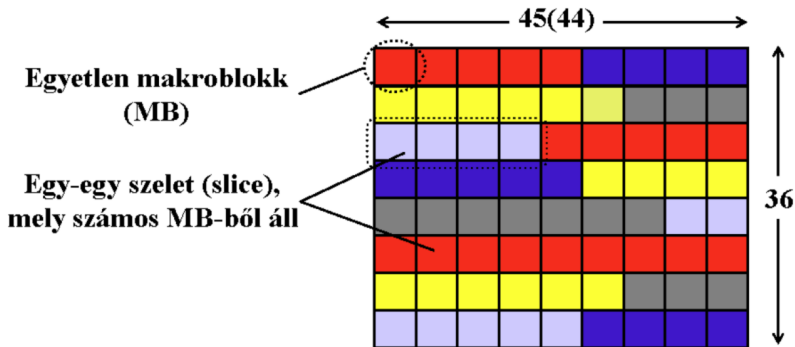
- Szekvencia réteg** A kódolt szekvenciát azonosítja, a fejléc tartalmazza a rendszeradatokat (képméret, bitsebesség, stb.)
- Képcsoport réteg (GOP)** Legalább egy önmagában kódolt (I) képet tartalmazó, meghatározott számú kép együttese, a véletlen hozzáférés egysége
- Képréteg** Egy kép kódolt adatait tartalmazza
- Szelet (slice) réteg** MB-k sor-folytonos csoportja, az újraszinkronizáció egysége (a legalsó szint, amelyen a dekóder még képes feléledni bithiba esetén)
- Makroblokk réteg** Az Y 16×16 -os (4 db 8×8 -as blokk), és a Cr,Cb 8×8 -as blokkjaiból áll (4:2:0 esetén 1 Cr 1 Cb, tehát 1 MB összesen 6 blokk), a mozgáskompenzáció egysége
- Blokk réteg** A MB 8×8 -as blokkjai, a DCT kódolás egysége

MPEG rétegszerkezet

MPEG képszerkezet

Egy MPEG-2 EU SD kép 45(44) × 36 MB tartalmaz

MPEG képtípusok

- I (intra)** Önmagában kódolt kép, a dekódoláshoz szükséges minden adatot tartalmaz
- P (predictive)** egy múltbéli referencia képhez képest prediktíven kódolt kép, referenciája egy előző I vagy P kép, dekódolásához a referencia kép szükséges
- B (bidirectional)** két irányból kódolt kép, referenciája az előző I vagy P kép és a következő I vagy P kép. B kép nem lehet referencia

MPEG képsorrend, MB típusok

- A kijelzési és átviteli képsorrend általában különböző
- A műsorszórás leggyakoribb kijelzési sorrendje: IBBPBBPBBPBB (Long GOP - EU)
- A stúdiótechnika kijelzési sorrendje általában: csak I képek
- MB típusok
  - I képekben: minden MB önmagában kódolt, intra típusú
  - P képekben: az MB lehet intra, vagy prediktíven kódolt
  - B képekben: az MB lehet intra, illetve a múltból, a jövőből, vagy múltból és jövőből prediktíven kódolt (múltból és jövőből történő predikció esetén a mozgás-kompenzált múltbéli illetve jövőbéli referenciaképek átlaga a predikció alapja)
- Frame és field alapú predikció (többfajta...)

- A globálisan elérhető tömörítés 10 és 50 között van.
- B képek alkalmazásával növekszik a dekóder oldalon a számítás- és memóriaigény, és a kóder oldali a késleltetés.
- Az IPB struktúra nem specifikált, B képek használata nem kötelező: a szekvencia állhat csak I, vagy csak I és P képekből.
- Az I, P és B képek aránya kompromisszum kérdése:
- Gyors véletlen hozzáférés (szerkeszthetőség, dekódolás megkezdhetősége): sok I kép, kevés P és B kép.
- Jó tömöríthetőség: sok B, kevés I kép.
- Alacsony késleltetés, alacsony hardverköltés: nincsenek B képek.
- A B képek miatt kétféle képsorrend (kijelzési, átviteli) definiált, hiszen a jövőbeli referenciaképeket előbb kell a bitfolyamba tenni mint a belőlük jósolt B képeket.

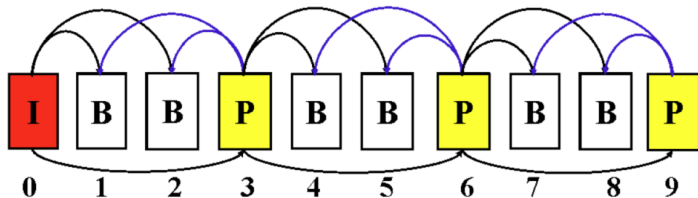

- Zárt képcsoport: a benne lévő első B képeknek nem referenciája az előző képcsoport utolsó I vagy P képe.
- Nyílt képcsoport: a benne lévő első B képeknek múltbeli referenciája az előző képcsoport utolsó I, vagy P képe.

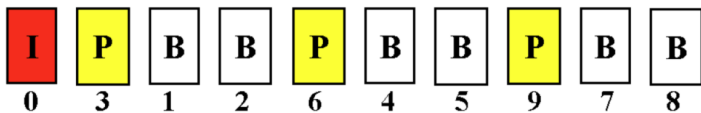

MPEG képsorrend

Kijelzési képsorrend

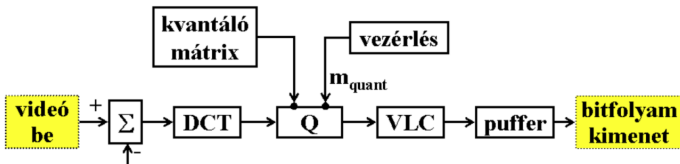
Átviteli képsorrend

MPEG kódolás lépései

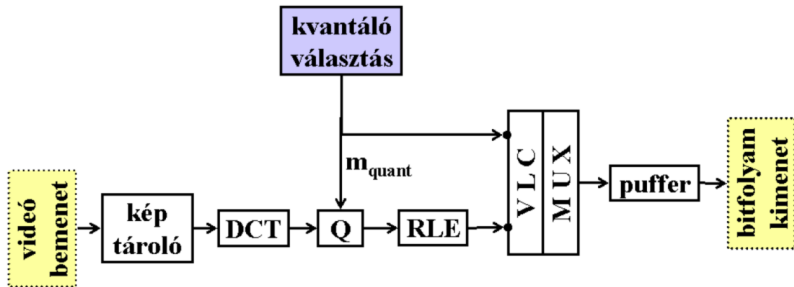
- A MB predikciós hibájának, vagy az intra MB kódolása DCT transzformációval
- A DCT együtthatók újrakvantálása: a kvantálási lépcsőt a kvantálási mátrix megfelelő elemének és a kvantálási skálafaktornak a szorzata adja
- Kvantálási mátrix perceptuális alapú az I képekre, és általában konstans a P és B képekre
- A skálafaktor szeletenként, vagy MB-nként újradefiniálható (bitrate vezérlés)

MPEG I-only (stúdió) kódoló

Konstans bitsebesség (CBR)

- A kódoló kimenetén egységnyi idő alatt keletkező bitek száma változó, mert
  - A különböző típusú képek (I,P,B) különböző bitszámmal kódolhatók azonos minőség mellett
  - Egy képen belül is változhat a képtartalom, az összetettebb blokkok leírásához több bitre van szükség
  - A VLC kódolás miatt is ingadozik a kimeneti bitmennyiség
- A legtöbb átviteli csatorna konstans bitsebességű forrást igényel
- A probléma a kódoló kimenetére helyezett pufferrel oldható meg, melyből a csatorna fix ütemben olvassa a biteket

Bitsebesség vezérlés lépései

- GOP-ra elosztható bitek száma adott, a cél bitszám meghatározása I, P, B képekre (globális minőség biztosítása).
- A kvantálás meghatározása: MB komplexitástól és textúrától függő referencia kvantáló felvétele (lokális minőség biztosítása).
- és azok módosítása a puffer telítettségnek megfelelően.

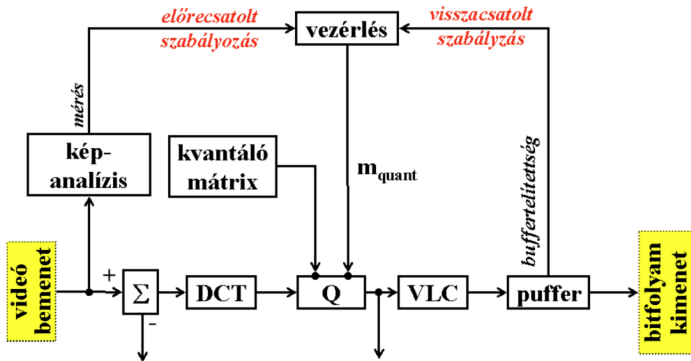
MPEG bitsebesség vezérlés II.

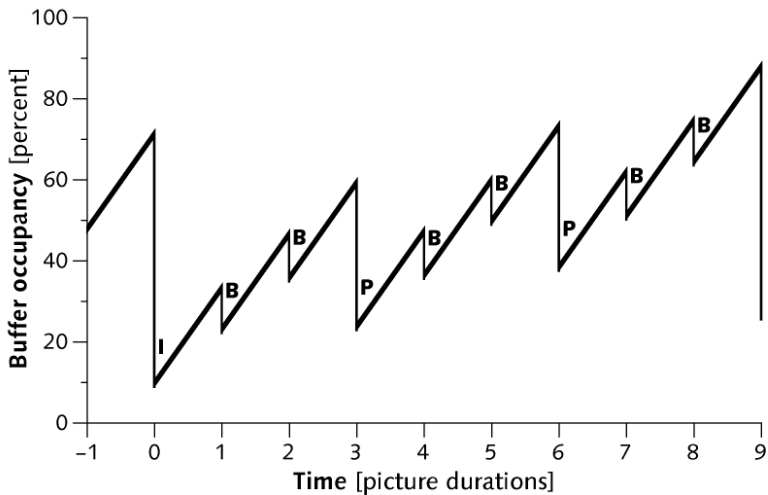
Változó (VBR)

- Két alapvető típusa:
  - Nyílt hurkú: nincs puffer szabályozás
  - Visszacsatolt: van puffer szabályozás
- Nyílthurkú VBR használható, ha a bitfolyam olvasás vezérelhető eszközről történik (pl. DVD, memória, stb), ekkor a puffer gyakorlatilag végtelen nagy
- Nyílthurkú VBR-ek két alaptípusa:
  - Konstans skálafaktorú kódolás: a kvantálási zajt egyenletesen teríti a képen (nem feltétlenül a legjobb képminőség)
  - Konstans képminőségű kódolás: a skálafaktort a képminőséghez igazítja
- A visszacsatolt VBR lényege, hogy a változó bitsebességet puffereléssel simítjuk mielőtt a bitfolyam a VBR csatornába kerül, így a sebesség egy előre definiált csúcssebesség (max. bitrate) alatt marad
- A VBR kódolás kb. 20-30 %-al kisebb átlagos bitsebességet eredményez, mint az azonos minőségű CBR kódolás

MPEG bitsebesség vezérlés vázlata

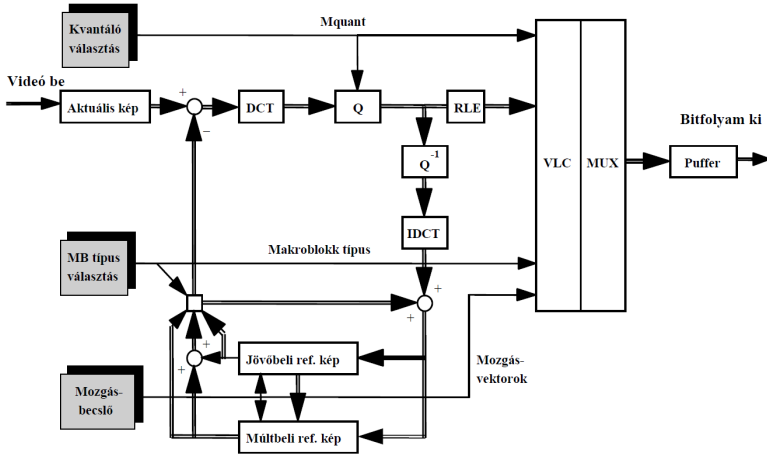
Lehetőségek: Előrecsatolt bitsebesség szabályzás, globális (kép) szintű, és lokális (MB) szintű komplexitás elemzéssel vagy visszacsatolt szabályzás a buffer telítettségének figyelésével

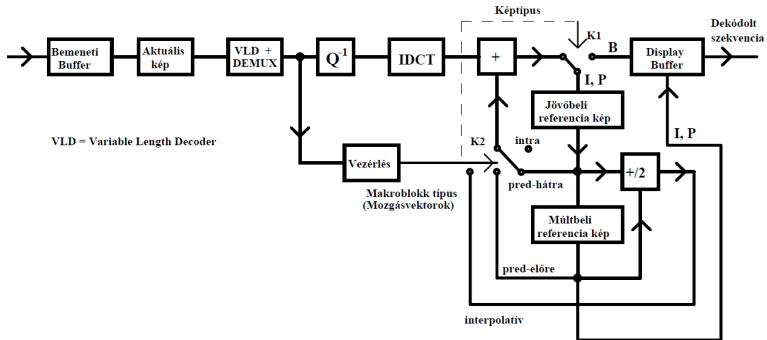

MPEG-1 kódoló

MPEG-1 kódolás alapparaméterei

- 4:2:0-ás színkülönbségi jel mintastruktúra
- Képfrekvenciák: 24, 25, 29.97, 30 kép/sec
- Max. képméret: 4095x4095
- Csak progresszív képek kódolása
- Letölthető kvantáló mátrixok
- I,P,B képek
- Elérhető tömörtés: 1:25 - 1:30

MPEG-2 kódolás alapparamétere

- MPEG-1 -re épül, vele felülről kompatibilis
- Váltott-soros videó kezelés, félkép alapú feldolgozás (DCT és mozgásbecslés) is lehetséges
- Réteges kódolási módok (elavult)
- Profile-Level szerkezet
- Egy videón belül a kép és félkép alapú feldolgozás keverhető

MPEG-2 videó kódolás

- Az MPEG-2 videó szintaktikailag az MPEG-1-re épül, s azzal felülről kompatibilis, tehát egy MPEG-2 dekódernek tudnia kell dekódolni egy MPEG-1 bitfolyamot.
- Legfontosabb eltérések:
  - Váltott-soros szekvenciák kezelése is, frame (kép) és field (félkép) alapú feldolgozás.
  - Új kódolási módok.
  - Léptékelhetőség.
- A frame kódolásakor a bennük lévő két félképet együtt, míg field esetén a félképeket egymástól függetlenül kezelik.
- Egy videó szekvencián belül a frame és field keverhető.
- A műsorszóró alkalmazások mind kettőt, a kis késleltetésű interaktív rendszerek általában a field-et használják.

MPEG-1 és MPEG-2 videó közötti különbségek

- Progresszív mellett váltottsoros képek kezelése is:
- kép-félkép alapú adaptív DCT
- új félkép alapú mozgásbecslési algoritmusok:
- félkép alapon félképre
- félkép alapon képre
- Dual Prime predikció (félképre, ha nincs B kép)
- MPEG-1-nél magasabb bitsebességek, nagyobb képméret
- Csak félpixeles mozgásbecslés (egész pixeles már nincs), a cikk-cakk letapogatás helyett alternatív letapogatás is
- 4:2:2 és 4:4:4 mintavétel is (MPEG-1-ben csak 4:2:0)
- Profil és szint szerkezet
- Skálázható kódolás is: jel-zaj viszony és térbeli skálázás

MPEG-2 Profile-Level szerkezet

- Különböző osztályokat definiál, melyek meghatározzák egy adott Profile/Level-nek megfelelő bitfolyam dekódolásához szükséges dekóder képességeket és kapacitást
- A **profile** a mintavételi formátumokat, a képtípusokat, és az egyéb kódolási eszközöket definiálja, illetve korlátozza
- A **level** a képméretet, a képfrekvenciát, és a bitsebességet definiálja, illetve korlátozza
- Célzott alkalmazási területek Level-enként:
  - Low: videokonferencia
  - Main: SDTV
  - 422-ML: stúdiótechnika
  - High: HDTV

MPEG-2 Profile-Level tulajdonságok

Minden, adott Profile/Level szintnek megfelelő dekóder a tőle balra álló Profile/Level szinteket is dekódolni tudja. Professzionális és konzumer elterjedés szempontjából a sárga területek jelentősek.

Szintek (Levels)

	Low	Main	High-1440	High	422P
Horizontális méret	352	720	1440	1920	720
Vertikális méret	288	576	1152	1152	608
Képfrekvencia (Hz)	30	30	60	60	30
Bitsebesség (Mbit/s)	4	15	60	100	50

Profilok (Profiles)

	Simple	Main	SNR	Spatial	High	422P
YUV	4:2:0	4:2:0	4:2:0	4:2:0	4:2:0 4:2:2	4:2:0 4:2:2
Képtípus	I, P	I, P, B	I, P, B	I, P, B	I, P, B	I, P, B
Skálázhatóság	nem	nem	igen	igen	igen	igen

MPEG-2 Profile-Level tulajdonságok

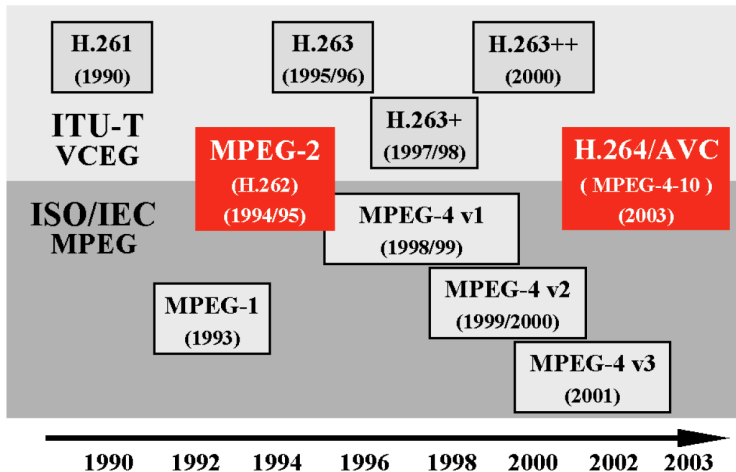
<i>Profile</i> @Level	MPEG-1 CPB	Simple (no B pictures)	Main (MP)	4:2:2 (422P)
High (HL)			1920×1152 60 Hz 80 Mb/s	1920×1088 60 Hz 300 Mb/s
High-1440 (H14)			1440×1152 60 Hz 47 Mb/s	
Main (ML)		720×576 30 Hz 15 Mb/s	720×576 30 Hz 15 Mb/s	720×608 30 Hz 50 Mb/s
Low (LL)			352×288 30 Hz 4 Mb/s	
MPEG-1 CPB † <i>max 99 Kpx</i>	768×576 [†] 30 Hz 1.856 Mb/s			

MPEG-2 Profile-Level tulajdonságok

<i>Profile@Level</i>	<i>Image columns (N_C)</i>	<i>Image rows (N_R)</i>	<i>Frame rate, Hz</i>	<i>Luma rate [samples/s]</i>	<i>Bit rate [Mb/s]</i>	<i>VBV size [KBytes]</i>
422P@HL	1920	1088	60	62,668,800	300	5,760
MP@HL	1920	1088	60	62,668,800	80	1,194
MP@H-14	1440	1088	60	47,001,600	60	896
422P@ML	720	608	60	11,059,200	50	1,152
MP@ML	720	576	30	10,368,000	15	224
MP@LL	352	288	30	3,041,280	4	58

Video tömörítés történelem 1990-2003 között

MPEG-4

- Az MPEG-4 kiterjeszti az MPEG-2 korlátozott adat modelljét a multimédia alkalmazások számára is
- Az MPEG-4 olyan reprezentációs szabvány, mely lehetővé teszi az interaktivitást az audiovizuális objektumokkal, és
- közösen alkalmazható technikát biztosít számos konvergáló szolgáltatási formának
- A stúdiótechnika szempontjából kevésbé fontos

MPEG-4 (Part 2) és H.263 I.

- Számos profile és Level, melyek célul tűzték ki a teljes audiovizuális alkalmazási spektrum lefedését: alacsony bitsebességű alkalmazások (videokonferencia, zárt láncú biztonsági kamera hálózatok), közepes és magas bitsebességű alkalmazások (konzumer video, DVD, HDTV műsorszórás), és stúdió alkalmazások
- Az Advanced Simple Profile (ASP) implementált változatai a DivX (kivéve a Divx Plus HD, ami már H.264/AVC), és az XVID (open source)
- Az ITU által szabványosított kódolási változat a H.263, mely MPEG-4 video dekóder által dekódolható, és internetes videotelefon és internetes média alkalmazások (Flash video, stb.) legelterjedtebb kódolási módja volt a H.264 megjelenéséig
- Sokat vártak tőle, de csak részben váltotta be a hozzáfűzött reményeket

MPEG-4 (Part 2) és H.263 II.

Kódolási elemek, eszközök

- Alapvető kódolás elemek, módszerek megegyeznek az MPEG-1/MPEG-2 - vel
- 1/4-pixel pontosságú mozgásbecslés
- Globális (frame) alapú mozgáskompensáció (pan, rotate, zoom, és warp definiálása az egész képre), mely a teljes képtartalom mozgása esetén (pl. kameramozgás) esetén hatékonyabban leírja a mozgást, mint a blokk alapú mozgásbecslés - a gyakorlati implementációkban nem terjedt el, ezért a H.264-be már nem is került bele
- Átlapolt blokk alapú mozgáskompensáció (blokkosodás csökkentése érdekében), az implementációja nem terjedt el
- Simple Studio Profile támogatja a 10/12 bit és 4:2:2, 4:4:4 mintaformátumokat (HDCAM SR elterjedt professzionális formátuma)

MPEG-4 (Part 10) H.264/AVC

- Közös fejlesztése az ITU-T Video Coding Experts Group-nak és az ISO Joint Video Team-nek, ezért ITU-T H.264 szabvány, és ISO/IEC MPEG-4 AVC szabvány is !
- Jobb video minőség, mint az MPEG-2 -vel
- Jelentős kompresszió növekedés (kétszeres, vagy akár háromszoros tömörítési hatékonyság azonos képminőség mellett, az MPEG-2-höz képest)
- Javított predikció
- Javított mozgáskompensáció pontosság
- Javított entrópia-kódolási hatékonyság
- Profile-Level szerkezet
- Széles alkalmazási spektrum (videotelefon, internet-média, digitális műsorszórás), kezdetben elsősorban "entertainment" (tehát SD és kisebb felbontású) alkalmazásokra
- A Fidelity Range Extensions (FREXT) kiegészítéssel professzionális (stúdió, digitális mozi, stb) alkalmazásokra is

MPEG-4 H.264/AVC Profilok

	<i>Profile</i>	<i>Baseline (BP)</i>	<i>Extended (XP)</i>	<i>Main (MP)</i>	<i>High (HiP)</i>
<i>Kódolási eszköz</i>					
Több referencia kép használata		•	•	•	•
Változó blokkméretű mozgásbecslés		•	•	•	•
I- és P-szeletek		•	•	•	•
1/4 pixel pontosságú mozgásbecslés		•	•	•	•
16 bites aritmetikájú integer transzformáció		•	•	•	•
UVLC		•	•	•	•
CAVLC		•	•	•	•
Deblocking szűrő		•	•	•	•
Flexibilis Makroblokk sorrend (FMO)		•	•		
Tetszőleges szelet sorrend (ASO)		•	•		
Redundáns szeletek (RS)		•	•		
Adat partícionálás			•		
SI és SP szeletek			•		
B-szeletek			•	•	•
Interlace kódolás (PICAFF, MBAFF)			•	•	•
Súlyozott (és ofszet) inter-predikció			•	•	•
CABAC entrópiakódolás				•	•
8x8 luma intra predikció					•
Nagyobb bitmélységek (8bitnél)					•
4:4:4 és 4:2:2 alumintavételezés					•
Veszteségmentes inter-predikció					•
Adaptív 8x8/4x4 transzformáció váltás					•
Kódoló által specifikálható kvantálási mátrixok					•
Cb és Cr független kvantálása (független Qstep)					•
Monkróm (alfa)csatorna kódolás					•

MPEG-4 H.264/AVC Szintek

<i>Level</i>	<i>Typ. image format</i>	<i>Typ. frame rate [Hz]</i>	<i>Max. bit rate [b/s]</i>
L1	176×144	15	64 k
L1b	176×144	15	128 k
L1.1	352×288 or 176×144	7.5 or 30	192 k
L1.2	352×288	15	384 k
L1.3	352×288	30	768 k
L2	352×288	30	2 M
L2.1	352×480 or 352×576	30 or 25	4 M
L2.2	SD	15	4 M
L3.0	SD	30 or 50	10 M
L3.1	1280×720	30	14 M
L3.2	1280×720	60	20 M
L4.0	1920×1080	30	20 M
L4.1	1920×1080	30	50 M
L4.2	1920×1080	60	50 M
L5	2048×1024	72 or 30	135 M
L5.1	4096×2048	30	240 M

- Új profilkövetelmények:
  - 8 bit/mintánál nagyobb bitmélységek támogatása
  - 4:2:2 és 4:4:4 mintastrukturák támogatása
  - Video-kulcsolás, és transzparencia (alpha csatorna) támogatása a stúdióalkalmazások céljára
  - Nagyobb adatsebességek támogatása
  - Veszteségmentes tömörítés támogatása (lináris PCM, vagy transzformációs kódolás nélküli entrópiakódolás)
  - A színtér transzformációk numerikus hibáinak elkerülése (YCgCo színtér)
  - RGB (nem csak YCbCr) komponens reprezentáció támogatása
- 8×8 -as transzformáció
- Mára a FRExt High Profile-jai fontosabbá váltak (mind konzumer, mind profi felhasználásra), mint a Main profile konzumer profiljai, mert számottevően jobb kódolási hatékonyságot biztosítanak, miközben az implementálás komplexitása (pl. kódoló, dekódoló hardver) nem nőtt jelentősen

MPEG-4 H.264/AVC FRExt profiljai

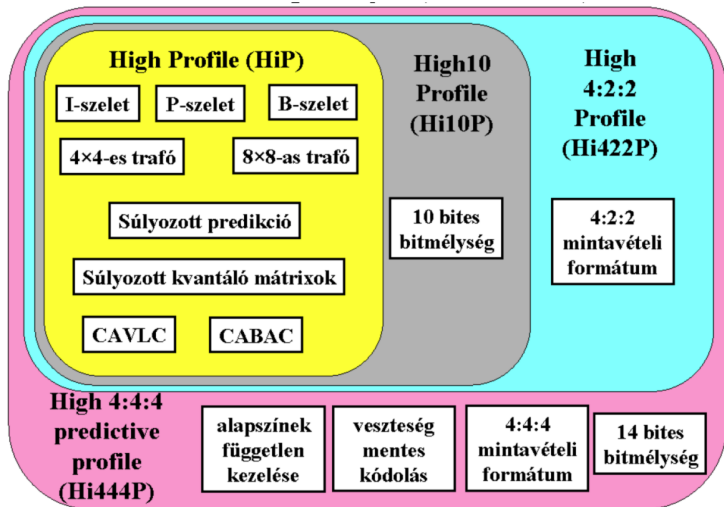

- High Profile (HP): 8 bit/minta, 4:2:0 mintastruktúra, csúcsminőségű fogyasztói célokra, ha nem szükséges a kiterjesztett szín mintastruktúra
- High 10 Profile (Hi10P): 10 bit/minta, 4:2:0 mintastruktúra
- High 4:2:2 Profile (H422P): 10 bit/minta, 4:2:2 mintastruktúra
- High 4:4:4 Profile (H444P): 12 bit/minta, 4:4:4 mintastruktúra, járulékosan támogatja a veszteségmentes kódolást

A H.264/AVC HD Intra kiterjesztésének profiljai (pl. High 10 Intra Profile) megegyezik a fenti profilokkal, de csak intra kódolási eszközöket tartalmaz, professzionális kamera és editáló alkalmazások (stúdió) céljára

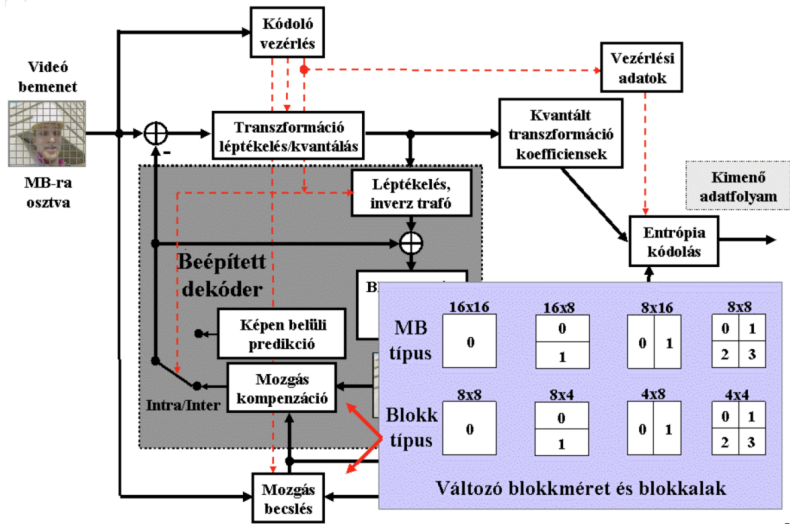
MPEG-4 H.264/AVC FRExt profiljai

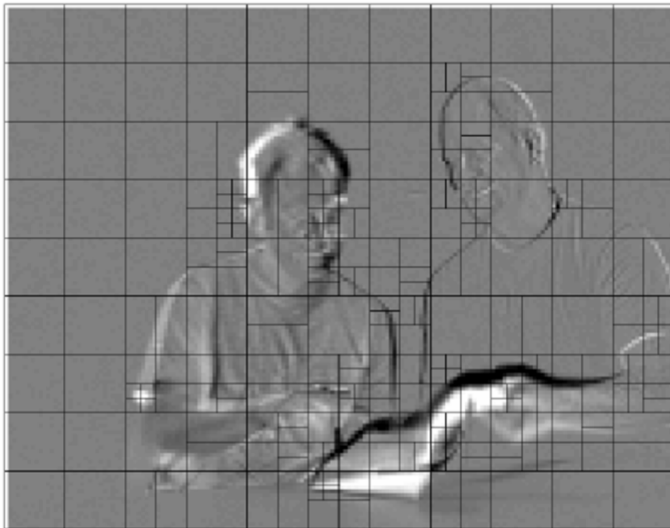

MPEG-4 H.264/AVC MB méretek

MPEG-4 H.264/AVC MB méretek

MPEG-4 H.264/AVC részletek

- A MB-ok 16×16 -os méretűek, azon belül a mozgáskompenzáció szub-MB-en történik, melyek 16×16 , 16×8 , 8×16 , 8×8 , 4×8 , 4×8 és 4×4 méretűek lehetnek
- A predikciós hiba kódolása 4×4 -es vagy 8×8 -as (FRExt) blokkokon történik
- Integer transzformáció a DCT helyett
- Képfelépítés: Szekvencia - Kép - Szelet - MB - szub-MB - blokk - minta
- Blokkosodást csökkentő szűrés: jelentősen csökkenti a predikciós hiba maradványait, a blokk határokon megjelenő élek simításával. Javul a dekódolt kép minősége, ezáltal az azonos minőséghez szükséges adatsebesség csökkenthető 5-10%-al
- Alapvetően kétfajta képtípus: referencia és nem-referencia kép (predikció szempontjából)
- Képeken belül I,P,B típusú képszeletek
- I,P,B típusú MB-ok (pl. lehet intra MB egy P szeleten belül)

MPEG-4 H.264/AVC részletek

- Intra- predikciós újdonságok
  - Intra predikció teljes MB-on, vagy blokkokon (4x4, vagy 8x8 (FRExt) blokkon): a MB-ok, illetve blokkok prediktív kódolása
- Inter- predikciós újdonságok:
  - Több referenciaképes mozgáskompenzáció
  - B képszeletek használata referenciaként is
  - Súlyozott predikció
  - A mozgásvektorok meghatározása 1/4 ill. 1/8 pixel pontossággal történhet.
  - Különböző méretű szub-MB alapú mozgáskompenzáció
  - Field/frame alapú predikció eldöntése képszinten (Picture-Adaptive Frame/Field coding), vagy MB szinten (Macroblok Adaptive Frame-Field Coding)
- Új entrópia kódolási módok (CABAC, CAVLC) - részletekkel nem foglalkozunk
- A vizsgáltak szerint az SD/HDTV alkalmazásokban a H.264/AVC a 4/9 - 2/5 -részére csökkenti az MPEG-2-höz képesti adatsebességet

Integer transzformáció I.

- Az MPEG-1/MPEG-2 DCT transzformációja idealizált trigonometrikus függvényeket használ. A dekódoló beépítése a kódoló hurokba megszünteti a DCT együtthatók újra-kvantálásából származó predikciós hiba-akkumulálódást, de nem garantálható, hogy a tényleges dekóder pontosan állítja elő a DCT bázisfüggvényeit (sin,cos). Az MPEG-1/MPEG-2 a DCT bázisfüggvények számítására vonatkozóan hibatoleranciákat definiál
- A H.264/AVC-nél definiált 16 bites fixpontos aritmetikával implementálható transzformáció nem okoz eltérést a kódoló és dekódoló bázisfüggvényei között
- A H.264/AVC integer transzformációja közelítő DCT-ként is ismert (az integer transzformáció mátrixa a 4x4-es 1D DCT transzformációs mátrix megfelelően skálázott, legközelebbi egész értékekre kerekített, majd ortonormált elemeiből áll)
- Számítása emellett egyszerűbb, mint a DCT-é (a 4x4-es transzformáció csak összeadást, kivonást, bit-shiftet igényel)
- A 4x4-es transzformáció kisebb bitsebesség esetén fellépő hibája (nem folytonos blokkhatárok: pl. blokkosodás és ringing) kevésbé látható (granuláris eloszlású), mint az MPEG 8x8-as blokkjai esetében

Integer transzformáció II.

- Bizonyos predikciós módokban a 16×16 -os integer transzformált blokkon egy további Hadamard transzformációt is végrehajtanak (ld. később)
- Szintén újdonság, hogy a kvantálási skálafaktor (bitrate vezérlés) nem lineárisan, hanem logaritmikusan növeli a kvantálási lépcsőket (8 bites esetben 52 kvantálási skálafaktor, ahol 6 érték növelés pontosan egy bittel növeli a kvantálási szóhosszt)
- A FRExt profil MB szinten adaptívan válthat a 4×4 -es, illetve 8×8 -as transzformáció között

4x4-es integer transzformáció mátrixa

A 4x4-es 1D DCT közelítő transzformációs mátrixa

$$\mathbf{T}_{4 \times 4} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 2 & 1 & -1 & -2 \\ 1 & -1 & -1 & 1 \\ 1 & -2 & 2 & -1 \end{bmatrix} \quad \mathbf{D}_{st} = \begin{bmatrix} 1/2 & & & \\ & 1/\sqrt{10} & & \\ & & 1/\sqrt{2} & \\ & & & 1/\sqrt{10} \end{bmatrix}$$

ahol a diagonális $\mathbf{D}_{st}$ mátrix-al való szorzás $\mathbf{T}_{4 \times 4}$ elemeit ortonormálja

$$(D_{st}[i, i] = \frac{1}{\sqrt{\sum_j (T[i, j])^2}})$$

Ezek alapján a transzformáció felírható:

$$\mathbf{A}_1 = \mathbf{D}_{st} \mathbf{T}_{4 \times 4} \quad \mathbf{Y} = \mathbf{A}_1 \mathbf{X} \mathbf{A}_1^T$$

4x4-es integer transzformáció mátrixa (folytatás)

A gyakorlatban a $\mathbf{D}_{st}$ diagonális mátrix-al való balról-jobbról szorzást a főátló elemeiből alkotott vektor diadikus szorzatából képzett mátrix-al való elemenkénti szorzással ($\star$) valósítják meg:

$$\mathbf{Y} = \mathbf{D}_{st} \mathbf{T}_{4 \times 4} \mathbf{X} (\mathbf{D}_{st} \mathbf{T}_{4 \times 4})^T = \mathbf{D}_{st} \mathbf{T}_{4 \times 4} \mathbf{X} \mathbf{T}_{4 \times 4}^T \mathbf{D}_{st}^T = (\mathbf{T}_{4 \times 4} \mathbf{X} \mathbf{T}_{4 \times 4}^T) \star (\mathbf{d}_{st} \mathbf{d}_{st}^T)$$

vagyis

$$\mathbf{Y} = (\mathbf{T}_{4 \times 4} \mathbf{X} \mathbf{T}_{4 \times 4}^T) \star \mathbf{S}_t$$

ahol

$$\mathbf{S}_t = \mathbf{d}_{st} \mathbf{d}_{st}^T$$

A transzformált együtthatók újrakvantálása a következőképpen valósul meg:

$$\mathbf{Y}_q = \frac{1}{2^{15}} (\mathbf{T}_{4 \times 4} \mathbf{X} \mathbf{T}_{4 \times 4}^T) \star \mathbf{W}_t$$

$$\mathbf{W}_t = \frac{2^{15}}{Q_{step}} \mathbf{S}_t$$

4x4-es integer inverz transzformáció mátrixa

$$\mathbf{T}_{4 \times 4} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1/2 & -1/2 & -1 \\ 1 & -1 & -1 & 1 \\ 1/2 & -1 & 1 & -1/2 \end{bmatrix} \quad \mathbf{D}_{si} = \begin{bmatrix} 1/2 & & & \\ & \sqrt{2/5} & & \\ & & 1/2 & \\ & & & \sqrt{2/5} \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{A}_2 = \mathbf{D}_{si} \mathbf{T}_{4 \times 4} \quad \mathbf{X} = \mathbf{A}_2^T \mathbf{Y} \mathbf{A}_2$$

4x4-es integer inverz transzformáció mátrixa (folyt.)

Hasonlóan az előzőekhez:

$$\mathbf{A}_2 = \mathbf{D}_{si} \mathbf{T}_{4 \times 4} \quad \mathbf{X} = \mathbf{A}_2^T \mathbf{Y} \mathbf{A}_2$$

$$\mathbf{X} = (\mathbf{D}_{si} \mathbf{T}_{4 \times 4})^T \mathbf{Y} (\mathbf{D}_{si} \mathbf{T}_{4 \times 4}) = \mathbf{T}_{4 \times 4}^T \mathbf{D}_{si}^T \mathbf{Y} \mathbf{D}_{si} \mathbf{T}_{4 \times 4} = \mathbf{T}_{4 \times 4}^T (\mathbf{Y} \star \mathbf{S}_i) \mathbf{T}_{4 \times 4}$$

ahol

$$\mathbf{S}_i = \mathbf{d}_{si} \mathbf{d}_{si}^T$$

Az inverz kvantálás a következőképpen valósul meg:

$$\mathbf{X} = \frac{1}{2^6} \mathbf{T}_{4 \times 4}^T (\mathbf{Y}_q \star \mathbf{W}_i) \mathbf{T}_{4 \times 4}$$

ahol

$$\mathbf{W}_i = 2^6 Q_{step} \mathbf{S}_i$$

Intra predikció

- I képszeleteken belül a teljes MB (16x16 pixel), vagy egy 4x4-es, vagy egy 8x8-as (FRExt) blokk prediktíven kódolt a szomszédos, már korábban kódolt/dekódolt blokkok pixeleiből. A predikció az adott blokk szomszédos pixeleiből történik többféle módon: a predikció iránya lehet vízszintes, függőleges, DC alapú (átlag) vagy síkbeli (lin. függvénykapcsolat)
- A kódoló által választható 4x4-es intra predikció esetén 9 predikciós irány közül választhat a kódoló, melyek irányok a szomszédos pixelek különböző együtthatókkal képzett lineáris kombinációjaként állíthatók elő
- A H.264/AVC intra predikciója jelentősen megnöveli a tömörítés hatékonyságát szemben az MPEG-1/2-vel, ahol csak a DC komponensek differenciális kódolását alkalmazzák az intra MB-k esetében
- 16x16-os intra predikció esetén a 4x4-es integer transzformációból eredő blokkok DC együtthatóit (16 DC eü.) egy 4x4 blokk alapú Hadamard transzformációval kódolják

Intra_4x4_Vertical prediction mode

$\text{pred4x4}[x, y] = p[x, -1]$, with $x, y = 0..3$

Intra_4x4_Horizontal prediction mode

$\text{pred4x4}[x, y] = p[-1, y]$, with $x, y = 0..3$

Intra_4x4_DC prediction mode

$\text{pred4x4}[x, y] = (p[0, -1] + p[1, -1] + p[2, -1] + p[3, -1] + p[-1, 0] + p[-1, 1] + p[-1, 2] + p[-1, 3])$

Intra_4x4_Diagonal_Down_Left prediction mode

$\text{pred4x4}[x, y] = (p[x + y, -1] + 2 * p[x + y + 1, -1] + p[x + y + 2, -1])$

Intra_4x4_Diagonal_Down_Right prediction mode

If x is greater than y ,

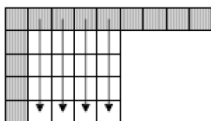
$\text{pred4x4}[x, y] = (p[x - y - 2, -1] + 2 * p[x - y - 1, -1] + p[x - y, -1])$

Otherwise if x is less than y ,

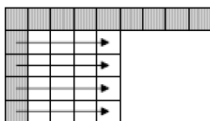
$\text{pred4x4}[x, y] = (p[-1, y - x - 2] + 2 * p[-1, y - x - 1] + p[-1, y - x])$

Intra predikció példák

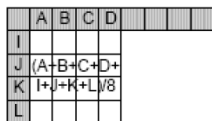
Mode 0: Vertical

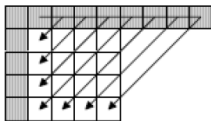
Mode 1: Horizontal

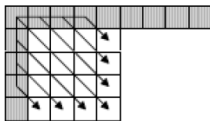
Mode 2: DC

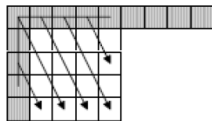
Mode 3: Diagonal-Down-Left

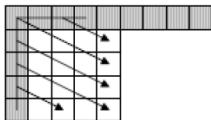
Mode 4: Diagonal-Down-Right

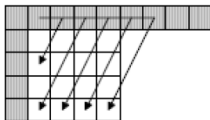
Mode 5: Vertical-Right

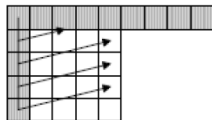
Mode 6: Horizontal-Down

Mode 7: Vertical-Left

Mode 8: Horizontal-Up

 Already coded and reconstructed pixels of neighboring blocks in the same frame

 Pixels of the current 4x4 block

Veszteségmentes MB mód

- Nagy bitsebességek mellett (kis kvantálási lépcsőknél) a transzformációs kódolás, predikció, mozgáskompensáció adat overheadje miatt a kódoló tetszőleges MB-ra dönthet úgy, hatékonyabb a MB PCM kódolása (csak entrópiakódolás). A PCM makroblokk mód adatsebessége definiálja egyúttal a dekóder számára az adott képméret, képfrekvencia melletti legnagyobb kezelendő bitsebességet is.
- A FRExt definiál továbbá egy transzformációs kódolás nélküli prediktív kódolást+entrópiakódolást is.

Súlyozott predikció és mozgáskompenzáció I.

- Több fajta sub-MB méret alapú mozgásbecslés (minden szub-MB-hoz egyedi mozgásvektorok).
- A H.264/AVC lehetőséget biztosít több referenciakép használatára a P és B típusú predikciókhoz
- Ez azt jelenti, hogy míg az MPEG-2-nél csak az adott prediktívan kódolt képet közvetlenül megelőző I, vagy P, kép (illetve kétirányú predikciónál az adott prediktívan kódolt képet közvetlenül megelőző, illetve közvetlenül követő I, illetve P képek) lehet a predikció alapja, a H.264 kódoló több, az adott képet megelőző, illetve követő kép közül választhat (és B kép is lehet referencia !), hogy melyiket használja referencia képként az adott kép mozgáskompenzált prediktív kódolásához. A felhasználható referenciaképek számát (a referenciaképtároló méretét) az adott Level szabályozza.
- A referenciaképek kiválasztása viszont MB alapú.

Súlyozott predikció és mozgáskompenzáció II.

- Jelentős újdonság, hogy a referencia kép(ek) tetszőleges skála és offset tényezőkkel súlyozhatók, majd ezen skálázott referenciaképeken hajtódik végre a mozgáskompenzált predikció.
- Egyirányú predikció (P képek) esetében ez hatékony kódolási lehetőséget kínál pl. a Fade-in, Fade-out típusú effektek kódolásához, míg kétirányú predikció esetén a crossfade jellegű effektusok hatékony kódolásához
- A P és B típusú kép(szelet)ek esetén a mozgásvektorok is differenciálisan kódoltak
- A mozgásvektorok a képen belüli korábbi 3 szomszédos MB mozgásvektorainak mediánjához képest differenciálisan kódoltak
- A kódoló el is hagyhatja a mozgásvektor átvitelét, és utasíthatja a dekódert, hogy az adott blokk környezetének mozgásvektorai alapján becsülje a hiányzó mozgásvektort

De-blocking filter

- A prediktív kódoló hurokba épített deblocking szűrő a blokkosodást csökkenti a szomszédos blokkok pixeleinek térbeli aluláteresztő szűrésével.
- Természetesen a szűrt képek a további predikció alapja (predikciós hibaterjedés ellen)
- A szűrő erősségét a MB típusa (I,P,B), a kvantálási súlyozótényező, és egyéb tényezők szabályozzák
- Alapvetően minél nagyobb kvantálási lépcsővel történik a MB kódolása, annál erősebb a szűrő hatása

MPEG-4 H.264/AVC részletek

Új szintér: YCgCo (FRExt)

- Az YCbCr komponensek kiszámítása pl. az RGB komponensekből lineáris transzformációt igényel, melyben az együtthatókkal való szorzás lebegőpontos műveleteket igényel, ez nem mindig hajtható végre ideális pontossággal
- Az integer transzformáció alapú kódolás esetén ezen lebegőpontos YCbCr komponensek kódolása elkerülhetetlenül kerekítési hibák forrása
- Az új szintér egy új Y komponens mellett a Cg (green chroma) és Co (orange chrome) komponensekből áll
- Számításuk : $Y = \frac{1}{2} \left(G + \frac{(R+B)}{2} \right)$, $Cg = \frac{1}{2} \left(G - \frac{(R+B)}{2} \right)$,
 $Co = \frac{(R-B)}{2}$
- 4:4:4-es komponens (RGB) formátum esetén arra is lehetőség van, hogy csak a predikációs hiba komponenseken hajtja végre a kódoló az YCgCo transzformációt, a kóder ill. dekóder képtárolóiban (referencia képtárolók) a képek RGB ábrázolásban vannak (residual color transform)

	<i>Profile</i>	<i>Baseline (BP)</i>	<i>Extended (XP)</i>	<i>Main (MP)</i>	<i>High (HiP)</i>
<i>Kódolási eszköz</i>					
Több referencia kép használata		•	•	•	•
Változó blokkméretű mozgásbecslés		•	•	•	•
I- és P-szeletek		•	•	•	•
1/4 pixel pontosságú mozgásbecslés		•	•	•	•
16 bites aritmetikájú integer transzformáció		•	•	•	•
UVLC		•	•	•	•
CAVLC		•	•	•	•
Deblocking szűrő		•	•	•	•
Flexibilis Makroblokk sorrend (FMO)		•	•		
Tetszőleges szelet sorrend (ASO)		•	•		
Redundáns szeletek (RS)		•	•		
Adat partícionálás			•		
SI és SP szeletek			•		
B-szeletek			•	•	•
Interlace kódolás (PICAFF, MBAFF)			•	•	•
Súlyozott (és ofszet) inter-predikció			•	•	•
CABAC entrópiakódolás				•	•
8x8 luma intra predikció					•
Nagyobb bitmélységek (8bitnél)					•
4:4:4 és 4:2:2 alulmintavételezés					•
Veszteségmentes inter-predikció					•
Adaptív 8x8/4x4 transzformáció váltás					•
Kódoló által specifikálható kvantálási mátrixok					•
Cb és Cr független kvantálása (független Qstep)					•
Monkróm (alfa)csatorna kódolás					•

MPEG-4 H.264/AVC Szintek, ismétlés

<i>Level</i>	<i>Typ. image format</i>	<i>Typ. frame rate [Hz]</i>	<i>Max. bit rate [b/s]</i>
L1	176×144	15	64 k
L1b	176×144	15	128 k
L1.1	352×288 or 176×144	7.5 or 30	192 k
L1.2	352×288	15	384 k
L1.3	352×288	30	768 k
L2	352×288	30	2 M
L2.1	352×480 or 352×576	30 or 25	4 M
L2.2	SD	15	4 M
L3.0	SD	30 or 50	10 M
L3.1	1280×720	30	14 M
L3.2	1280×720	60	20 M
L4.0	1920×1080	30	20 M
L4.1	1920×1080	30	50 M
L4.2	1920×1080	60	50 M
L5	2048×1024	72 or 30	135 M
L5.1	4096×2048	30	240 M

HEVC (Highly Efficient Video Coding)

Új kódolási eljárás, a szabvány 2013. július óta elérhető

- A H.264/AVC szabvány végleges elfogadásakor máris elkezdtek vizsgálni a továbbfejlesztési lehetőségeket
- Az alapvető alkalmazási terület megegyezik a H.264/AVC-vel, de annak kódolási hatékonyságát javítani kellett elsősorban a HD és UHD (2K, 4K, akár 8K) alkalmazásokra
- Fő fejlesztési irányok:
  - Nagyobb felbontású (képméretű) formátumok hatékonyabb kódolása
  - Párhuzamos kódolási (és dekódolási) architektúrák támogatása (parallel processing)

Főbb változások a H.264/AVC-hoz képest I.

- Fa struktúrájú makroblokk-blokk felosztás:
  - CTU (Coding Tree Unit): Y CTB + Cr és Cb CTB (Coding Tree Blocks), lehetséges méretük: 64x64, 32x32, 16x16
  - CU (Coding Units): Y CB + Cr és Cb CB (Coding Block) - vagy megegyezik a CTB méretekkkel, vagy fel van osztva további blokkokra. Legkisebb CB méret: 8x8
  - PB (Prediction Blocks): A CU-k a predikciós módtól függően feloszthatók PB blokkokra, az intra-inter predikció döntés a CU szinten meghatározott, tehát egy CU minden PB-je azonosan intra, vagy inter típusú. A PB blokkméretek 64x64-től 4x4-ig terjedhetnek, intra módban négyzetes (NxN-es), inter módban aszimmetrikus felosztások is lehetségesek
  - TB (Transform Block) az intra/inter predikció hibablokkjainak kódolási egysége: TB méretek: 32x32, 16x16, 8x8, 4x4 - Egy TB több PB-t is lefedhet (tehát a TB mérete lehet nagyobb, mint a PB- k mérete egy CU-n belül, de a TB csak négyzetes lehet)

HEVC (Highly Efficient Video Coding)

Főbb változások a H.264/AVC-hoz képest II.

- Transzformáció típusa: Integer DCT (mint a H.264-nél), de csak 32x32-es mátrixra definiálták, kisebb TB méret esetén 32x32-es mátrixot decimálják
- Alternatív 4x4 DST transzformáció: intra predikcióra optimálisabb
- Intra predikció: 33 lehetséges predikciós irány
- Sample Adaptive Offset (SAO): nemlineáris szűrés a kvantálás okozta sávosságok elkerülésére, valamint az élek-kontrasztátmenetek pontosabb rekonstruálása érdekében
- Mozgásvektorok hatékonyabb predikciója a szomszédos PB-k, valamint referencia kép mozgásvektorai alapján

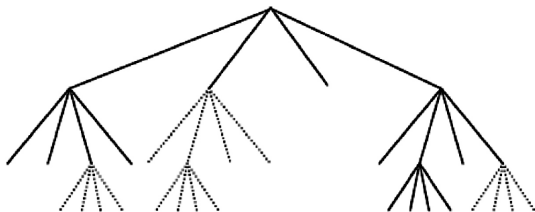
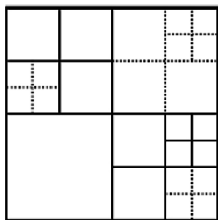
Főbb változások a H.264/AVC-hoz képest III.

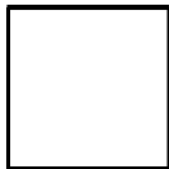
- Parallel processing támogatás:
  - Tile: a szeletek (sliceok) mellett egy képben belül egy önmagában kódolt egység, melynek CTB-i önmagukban dekódolható (egy Tile-on belüli predikciók nem függenek más Tile-ok CTB-itől). Tipikusan négyzet alakú képterületek, melyek párhuzamosan kódolhatók, dekódolhatók.
  - Wavefront Processing: Egy szeleten belül egy újabb CTU sor párhuzamos kódolása/dekódolása megkezdhető, ha az a korábbi CTU sorban legalább kettővel több CTU kódolása/dekódolása már megtörtént
  - Vagy Tile, vagy WPP alapú párhuzamosítás, egyszerre a kettő nem lehetséges

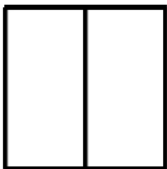

HEVC CTB/CB/TB felosztás

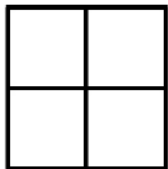
$M \times M$

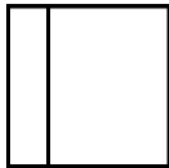
$M/2 \times M$

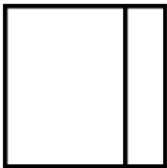
$M \times M/2$

$M/2 \times M/2$

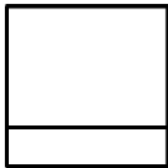
$M/4 \times M$ (L)

$M/4 \times M$ (R)

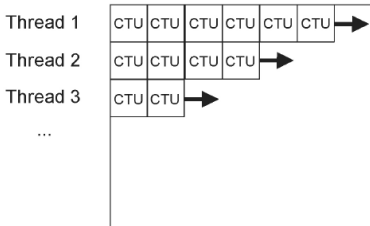
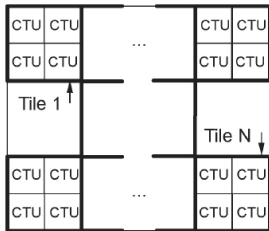
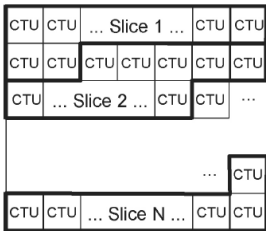

$M \times M/4$ (U)

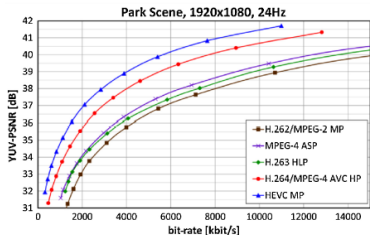
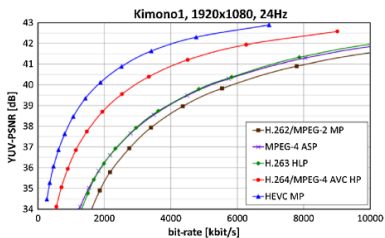

$M \times M/4$ (D)

HEVC parallel processing lehetőségek

HEVC kódolási hatékonyság összehasonlítás

AVERAGE BIT-RATE SAVINGS FOR EQUAL PSNR FOR ENTERTAINMENT APPLICATIONS

Encoding	Bit-Rate Savings Relative to			
	H.264/MPEG-4 AVC HP	MPEG-4 ASP	H.263 HLP	MPEG-2/ H.262 MP
HEVC MP	35.4%	63.7%	65.1%	70.8%
H.264/MPEG-4 AVC HP	–	44.5%	46.6%	55.4%
MPEG-4 ASP	–	–	3.9%	19.7%
H.263 HLP	–	–	–	16.2%